

Zi+

ČKAIT

Neodborná
montáž
fotovoltaiky je
nebezpečná

Proč jednotné
stavebně-
technické
předpisy?

ČKAIT
ovlivňuje
právní
prostředí

Uplatnění
zkušeností
z povodní před
25 a 20 lety

OBSAH

Titulní a zadní obálka: Lávka přes Labe, Nymburk –
Cena hejtmána Středočeského kraje, Cena ČKAIT

Zadní obálka: Úprava ohlaví Plavební komory Hořín

AKTUÁLNĚ

- 2 Neodborná montáž fotovoltaiky zvyšuje nebezpečí požáru
- 7 Obnovitelné zdroje energie jsou ve středu zájmu autorizovaných osob

PRÁVNÍ PŘEDPISY

- 9 ČKAIT jako orgán veřejné moci a přenesená působnost státní správy
- 10 Věcnou novelu nového stavebního zákona mají opět v rukou poslanci
- 12 Současná novela má pořadové číslo 188 aneb z historie nového stavebního zákona
- 14 Proč chceme jednotné stavebně-technické předpisy?
- 15 SHRNUŤÍ: Jak by jednotné stavebně-technické předpisy mohly reagovat na lokální specifika?
- 16 Požadavky na proslunění musí vycházet z charakteru zástavby

ČINNOST KOMORY

- 19 ČKAIT ovlivňuje právní prostředí
- 20 Nízké ceny projektů u veřejných zakázek likvidují stavebnictví i technické vzdělání
- 22 Jednostupňové dokumentaci je lépe se vyhnout
- 23 Podélně nosné panelové systémy na Ostravsku
- 24 Ze zasedání představenstva v listopadu 2022

DANĚ A POJIŠTĚNÍ

- 26 Daně z příjmů za rok 2022
- 28 Výluky z pojištění – část I.

POVODNĚ

- 30 25 a 20 let od povodní dokládá význam autorizovaných osob

STAVBA ROKU

- 37 Stavba roku Středočeského kraje
- 38 Stavba roku Vysočina
- 39 Stavba roku Plzeňského kraje

Zprávy
a informace
ČKAIT

Pro své členy vydává Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě • Vychází šestkrát ročně
Pro členy ČKAIT zdarma • **Náklad:** 28 700 výtisků • **Datum vydání:** 12. prosince 2022 • **Redakční rada:** Ing. Radim Loukota, předseda redakční rady, člen Představenstva ČKAIT; Ing. Daniel Lemák, Ph.D., místopředseda redakční rady, oblast ČKAIT Olomouc; Marie Báčová, odborná poradkyně předsedy ČKAIT, kancelář ČKAIT Praha; Ing. Milan Havlišta, předseda oblasti ČKAIT Hradec Králové; Ing. Pavel Křeček, čestný předseda ČKAIT; Ing. Miroslav Loutocký, Regionální kancelář ČKAIT Brno
Ing. Dominika Mandíková, vedoucí Střediska vzdělávání a informací ČKAIT; Ing. Jindřich Pater, místopředseda ČKAIT, předseda Ediční rady ČKAIT a Rady pro podporu rozvoje profese ČKAIT, oblast ČKAIT Ostrava; Ing. Jaroslav Valkovič, oblast ČKAIT Zlín, člen Autorizační rady ČKAIT; Ing. Renata Zdařilová, Ph.D., oblast ČKAIT Ostrava, členka Představenstva ČKAIT; Ing. Svatopluk Zídek, předseda oblasti ČKAIT Karlovy Vary • **Šéfredaktorka:** Ing. Markéta Kohoutová
Redakce: ČKAIT, Sokolská 1498/15, 120 00 Praha 2, tel.: 227 090 213 (Ivana Peřková), <http://zpravy.ckait.cz> • **Sazba:** Jindřich Sládek • **Jazyková korektura:** Kristýna Králová • **Layout:** Studio GAT (www.gat.cz) • **Z+i ČKAIT č. 1/2023:** termíny příspěvků: 10. ledna 2023, termín vydání: 16. února 2023, příspěvky posílejte na: Ing. Markéta Kohoutová, tel.: 773 222 338, zpravy@ckait.cz • **Tisk:** Typos, tiskařské závody, s.r.o., Podnikatelská 1160/14, 320 56 Plzeň • **Vydavatel:** ČKAIT, Sokolská 1498/15, 120 00 Praha 2, info@ckait.cz, www.ckait.cz • IČO: 45770743 • MK ČR E 15660, ISSN 1804-7025

ÚVODNÍ SLOVO

Máme před sebou letošní vánoční svátky. Je to mimořádné období, které se mně nikdy neomrzí. Setkání, na která v každodenním spěchu nějak nezbyvá čas, i slavnostní rodinná štědrovečerní večeře s rybí polévkou, bramborovým salátem a kaprem jsou pro mne neodmyslitelnou tradicí, kterou jsem přerušil jen jednou, v době, kdy jsem byl na vojně. Vojenské Vánoce byly zvláštní, zapsaly se mi do paměti, ale opakovat bych je již nemusel. Chtěl bych vám všem popřát, aby se Vánoce nesly v klidu a pohodě. Je těžké nepodlehnout předvánočnímu nákupnímu šílenství, ale když si vzpomenu, kolik zbytečných dáreků jsem už za svůj život koupil svým blízkým, snažím se vzdorovat.

Letošní konec roku je ale také dobou, kdy finišuje projednávání stavebního zákona, našeho nejdůležitějšího právního předpisu, v Parlamentu. S našimi zásadními připomínkami jsme oslovili nakonec všechny poslance. Myslíme si, že ČKAIT, jako největší profesní organizace v našem oboru, má upozorňovat na naše požadavky nejen vládní koalici, ale zároveň i opozici. Nejedná se o žádnou politickou záležitost, ale čistě o důležitou, rezortní, právní normu. Budeme s ní žít a bude nás ovlivňovat v následujících letech, proto by měly jít stranou politické tanečky a zákonodárci by měli v první řadě naslouchat odborné veřejnosti. V probíhající diskuzi se v naprosté většině bodů shodujeme i s ostatními kolegy z dalších organizací. Totožný názor nepanuje hlavně v oblasti technických předpisů, kde naše Komora hájí názor, podle kterého by v naší republice měl existovat pouze jeden kvalitní návod a ne čtyři samostatné vyhlášky. Nechci zabíhat do detailů, o této skutečnosti a našem pohledu na věc toho bylo napsáno již dost. V probíhajících diskuzích se zastánci městských předpisů, mezi které ale rozhodně nepatří všechny další organizace sdružené v SIA, máme na většinu bodů stejný názor. Na rozdíl od našich kolegů ale jsme přesvědčeni o tom, že i v rámci jednoho předpisu lze sporné body uvolnit tak, aby si města mohla určovat jejich parametry autonomně. Tak uvidíme, jak celá tato lapálie dopadne.

V novém roce nás ovšem nečeká jen další maraton jednání o právních předpisech, ale především každodenní, rutinní, zároveň však kreativní práce, která nás i naše rodiny živí. Přejme si, aby proklamovaná podpora investic, o níž nás vláda pravidelně informuje a ujišťuje, opravdu nastala a netýkala se jen komunikací. Ty sice jistě potřebujeme, nepochybně stejně nutně však i ostatní stavby, kupříkladu bytové domy. Příští rok nebude lehký a bez podpory rezortu bychom se mohli dostat do hlubokých problémů. Stavebnictví je jednou z rozhodujících oblastí národního hospodářství a podporu si zaslouží. Minimálně stejně vysokou jako některé jiné oblasti. Nesmíme přitom zapomínat ani na zabezpečení naší profese mladou krví. V novém roce hodláme spustit vážnou diskuzi o atraktivitě stavebnictví u mladé generace. Je už nutné, aby si státní správa uvědomila, že kvalitní podpora tak důležitého oboru je nezbytná, a aby naše obavy brala vážně. Trvale klesající zájem o studium stavebních oborů na všech stupních vzdělávání je silně znepokojující a nelze ho odbývat poukazováním na demografickou křivku. Atraktivitě náš obor rozhodně nelze negativními zprávami o haváriích a manipulacích při výběrových řízeních, které se většinou netýkají našich lidí, ale házít na ně špínu. Pozitivních zpráv by se našlo zcela jistě více, nejsou ovšem tak mediálně žádané jako ty negativní. Publikování úspěchů našich členů a prezentování staveb vzniklých z našeho úsilí je jednou z cest, jak je možné to změnit.

Milí přátelé, přeji vám, aby nadcházející rok byl pro vás úspěšný v osobním i pracovním životě. Nebude lehký, to je asi každému jasné. Přesto si myslím, že pro většinu z nás bude takový, jaký si ho sami uděláme. Hlavní je, aby nám sloužilo zdraví. Problémy, které se zdají být někdy nesnesitelné, pominou a každý z nás se z nich většinou po čase dostane. Ať se vám všem daří a vaše přání dostanou konkrétní obrysy.

Ing. Robert Špalek
předseda ČKAIT

Snaha usnadnit povolování střešních fotovoltaických elektráren by neměla být na úkor požární bezpečnosti. Pokud začnou hořet, vytváří životu nebezpečné napětí, nedají se vypnout a jen těžko se hasí – obvykle pěnou s vodou, případně oxidem uhličitým ze speciálních zařízení. Hasičům hrozí zásah elektrickým proudem. Zdroj: Topin

Neodborná montáž fotovoltaiky zvyšuje nebezpečí požáru

Na konci roku 2022 probíhá novelizace energetického zákona s cílem co nejvíce usnadnit povolování obnovitelných zdrojů energie. Bohužel to vypadá, že zákonodárci trochu zapomínají na požární bezpečnost. Neodborná montáž fotovoltaických panelů a používání levných a nesprávných komponentů v celém systému zvyšují nebezpečí požáru. Zároveň mohou v již hořícím domě podstatně zkomplikovat a zpomalit zásah hasičů.

Po přijetí nyní projednávané novely energetického zákona, která se týká i střešních fotovoltaických elektráren (FVE), se souběžnou úpravou stavebního zákona, se bezpečnostní rizika související s požární ochranou pravděpodobně ještě zvýší.

Oslovení odborníci z Hasičského záchranného sboru České republiky (HZS) si tento stav uvědomují, ale nemají dostatečnou oporu ve stavebním zákoně. Soubor ČSN v oblasti požární bezpečnosti se zaměřuje zejména na výpočet požárního zatížení samotného zařízení, nikoliv však na zesilující efekt, který může elektrické zařízení pod napětím na rozvoj požáru mít. Navíc nikdo v praxi důsledně nekontroluje jejich dodržování. Nikdo se také nezabývá otázkou, zda současnou praxi bude akceptovat pojišťovna likvidující případnou vzniklou škodní událost.

I německým hasičům běhá ze solárního boomu mráz po zádech

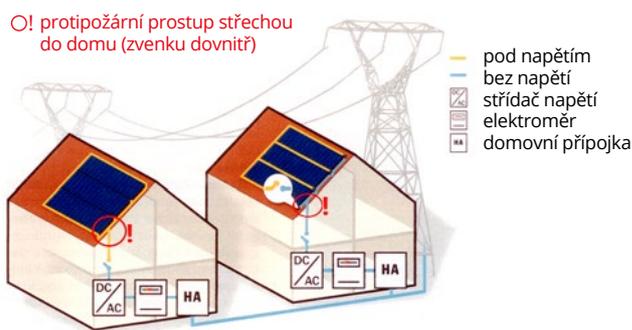
Německo zažívá v posledních letech skutečný boom fotovoltaiky, a tak jsou zde téměř všechny střechy včetně stodol místo tradiční červené barvy, kterou jsme dříve v Německu a Rakousku byli zvyklí vidět, doslova modré od instalovaných fotovoltaických panelů (dále FV). Moji zvědavost a zájem o problematiku fotovoltaických instalací probudil především článek z roku 2016 od Güntera Staucha, který vyšel v německém časopise FOCUS. Jeho název by se dal přeložit jako „Připálená věc“ nebo „Připálená záležitost“. Text jsem se zájmem přečetl a jeho stěžejní pasáže uvádím níže. Hned úvodní věta zní přímo děsivě: „Z přetrvávajícího boomu solárních zařízení běhá německým hasičům mráz po zádech.“

Andrea Kattge z protipožární ochrany města Hamburk, kterou článek cituje, říká: „Možnost ohrožení zásahových sil je značná.“ Jako řešení vidí odborníci především možnost odpojení přímo u modulů (viz obr. 1), čímž by byl solární generátor izolován. Takové montážní prvky byly sice vyvinuty, v praxi ale pro investory představovaly zvýšení nákladů a na trhu se tak neměly šanci příliš prosadit.

Střechy se také slunečními panely často úplně zakrývají. Jeden z oslovených odborníků na požáry v článku upozorňuje, že při boji s ohněm funguje tak obrovská plocha elektrárny jako poklop, který brání přístupu k požářišti zvnějšku. Velké množství různých provedení modulů s různými způsoby montáže a upevnění navíc znesnadňuje efektivní tvorbu jednotných pokynů, jak při hasebních pracích takových zařízení postupovat. Přesnější návody a především jejich důsledné dodržování by měly zapotřebí i mnohé instalátorské firmy, protože některé lajdácky namontované sestavy opakovaně vedou k iniciaci požáru. To v článku potvrzuje například Uli Motzer, likvidátor škod u württemberské pojišťovny, který nebezpečí ve spojení se vzestupem fotovoltaiky spatřuje především v neodborně provedených instalacích: „Je to lákavé pro mnoho nováčků z nejrůznějších oborů. Každý se cítí povolán, aby taková zařízení instaloval.“ Tento lehkomyšlný přístup kritizuje také Franz Josef Kun, profesor technických věd na vysoké škole v Albstadt-Sigmaringen. Drahé moduly podle něj často montují řemeslníci, kteří oboru rozumějí jen minimálně. Také proto pro tuto oblast dlouhodobě požaduje zkoušku TÜV (Technické dozorcí sdružení)! Na konci článku dochází autor k závěru, že v oblasti solární energie v Německu panují poměry jako na Divokém západě.

Je nutné zvýšit povědomí o důležitosti dodržování technických norem

Účelem tohoto textu rozhodně není odrazovat nebo dokonce děsit stávající a mnohé budoucí majitele střešních FVE. Jeho cílem je zvýšit povědomí o důležitosti dodržování technických norem a bezpečnostních pravidel ve všech fázích instalace a provozu FVE, od návrhu až po často podceňovanou

Obr. 1: Vlevo standardní schéma zapojení, vpravo s novým odpínačem u solárních panelů. Ten zaručí odpojení a stav bez napětí. Zdroj: Topin

Statistiky požárů solárních panelů dle HZS ČR

	2017	2018	2019	2020	2021
Počet požárů	12	11	15	14	15
Příčina vzniku – technická závada	10	10	14	14	12
Z toho budovy pro bydlení	2	3	8	3	8
Přímá škoda (mil. Kč)	16	12,6	18,4	60	82,3

pravidelnou údržbu či přípravu na případný požární zásah. Zároveň bych chtěl důrazně doporučit svěření instalace FVE ověřené certifikované firmě, i když to bude při momentálním přetlaku poptávky a zahlcení osvědčených dodavatelů znamenat nepříjemné čekání. Současně doporučuji precizně zpracovanou brožuru pracovní skupiny Fire s názvem „Zásady protipožárního zabezpečení střešních instalací FVE a opatření požární prevence“. Na jejím vzniku se podíleli odborníci z Univerzitního centra energeticky efektivních budov ČVUT v Praze, Hasičského záchranného sboru Středočeského kraje, Solární asociace a instalační a servisní společnosti Photon Energy Operations.

Povolování a instalace fotovoltaických panelů na střeších budov v ČR

Všechny fáze, ale zejména projektová a instalační se řídí českými technickými normami.

Na tomto místě je třeba upozornit na judikaturu Nejvyššího soudu ČR z roku 2021, která říká, že české technické normy sice nejsou obecně závazné, leč podle zákona „poskytují pro obecné a opakované používání pravidla, směrnice nebo charakteristiky činností nebo jejich výsledků zaměřené na dosažení optimálního stupně uspořádání ve vymezených souvislostech. ČSN jsou považovány za kvalifikované doporučení (nikoliv příkazy) a jejich používání je nezávazné, jen dobrovolné. V určitých případech ale může vzniknout povinnost postupovat v souladu s ČSN, především na základě ustanovení právního předpisu,

který stanoví, že ve vztazích upravených tímto právním předpisem je nutno dodržovat české technické normy. V takových případech lze o určité závaznosti těchto norem hovořit“. Dalším případem, kdy může taková povinnost vzniknout, jsou smluvní vztahy – například s pojistným ústavem, který může tuto povinnost vtělit do pojistných podmínek a následně vyžadovat.

Podle zákona č. 406/2000 Sb., o hospodaření energií, ve znění pozdějších předpisů, § 10d, může instalaci fotovoltaického zařízení provádět pouze oprávněná osoba, která je držitelem živnostenského oprávnění v oboru montáž, opravy, revize a zkoušky elektrických zařízení.

S ohledem na **zákon č. 183/2006 Sb.**, o územním plánování a stavebním řádu (**stavební zákon**), upozorňuji především na odstavce § 96 Územní souhlas:

- odst. 2 písm. a) – Územní souhlas postačí v případech stavebních záměrů uvedených v § 103;
- odst. 3 písm. b) – Souhlasy osob (...) souhlas se nevyžaduje v případech stavebních záměrů uvedených v § 103, pokud nejsou umístěny ve vzdálenosti od společných hranic pozemků menší než 2 m;
- odst. 8 – Územní souhlas platí 2 roky ode dne jeho vydání. Dobu platnosti územního souhlasu nejde prodloužit;

a s tím související 1. díl stavebního řádu – Povolení a hlášení, § 103 Stavby, terénní úpravy, zařízení a udržovací práce nevyžadující stavební povolení ani ohlášení:

- odst. 1 – Stavební povolení ani ohlášení stavebnímu úřadu nevyžadují (...) e) stavby a zařízení, a to (...) 9. stavby a zařízení pro výrobu energie s celkovým instalovaným výkonem do 20 kW s výjimkou stavby vodního díla.

ČSN 73 0834 Požární bezpečnost staveb – Změny staveb – V zásadě se jedná o posouzení toho, zda instalace těchto zařízení zvyšuje „požární zatížení“ (zjednodušeně řečeno, zda významněji zvyšuje množství hořlavých látek, které mohou podporovat rozvoj a šíření požáru), a do jaké míry. Případně se posuzuje, zda jsou navazující technologická zařízení umístěná do samostatných požárních úseků (k tomu v rodinných domech zpravidla nedochází).

Projektant, zpracovatel požárně bezpečnostního řešení, musí zhodnotit požární riziko s ohledem na případné použití fotovoltaických panelů z výrobků třídy reakce na oheň jiné než A1 nebo A2, posoudit odstupové vzdálenosti (s ohledem na možné uvolněné teplo) a v případě umístění těchto fotovoltaických panelů na střeše objektu zhodnotit, zda střešní plášť odpovídá požadované klasifikaci z hlediska šíření požáru. Dále je nutno posoudit vypnutí fotovoltaických panelů.

Při určení požárního rizika se započítávají všechny výrobky třídy reakce na oheň B až F včetně volně vedených kabelů. Pokud není střešní plášť nehořlavý, musí být kabely třídy reakce na oheň B2_{ca} s1, d0 (tyto se pak do požárního zatížení nezapočítávají). Jedná se tedy o kabely prakticky nehořlavé, neodkapávající a s minimálním vývojem kouře.

Základní pravidla při posuzování FVE

Instalace technologie fotovoltaických panelů na střeších zejména stávajících staveb představuje dle názoru oslovených odborníků z HZS, zejména ve smyslu § 103 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, skutečnost, která může bezpochyby negativně ovlivnit požární bezpečnost, stabilitu a vzhled stavby. Z tohoto důvodu se domnívají, že v případech instalace technologie fotovoltaických systémů a technologických zařízení tyto podléhají režimu, kdy je nutno vyžadovat stavební povolení či ohlášení. Rozhodnutí spadá do kompetence místně příslušného stavebního úřadu. Z toho pak

Při tomto provedení se kabely v požárním zatížení nezohledňují. Dále je stanoveno, že prostupy elektrických rozvodů stavebními konstrukcemi musí být dotěsněny v souladu s příslušnou technickou normou (toto opatření omezuje šíření požáru v objektu).

Elektrické kabely v podmínkách požáru – priority z pohledu požární bezpečnosti:

1. Zajistit funkčnost požárně bezpečnostních zařízení.
2. Prosazovat použití kabeláže, jež v případě požáru eliminuje výskyt složek, které mají negativní vliv na lidské zdraví.

ČSN 73 0848 Požární bezpečnost staveb – Kabelové rozvody – Kabelové trasy musí být navrženy tak, aby bylo zajištěno bezpečné vypnutí (vypojení) elektrické energie v objektu a tím zajištěn účinný a bezpečný zásah jednotek integrovaného záchranného systému (IZS); viz kapitola 4.5. V případě požáru musí být umožněno centrální vypnutí elektrických zařízení (CENTRAL STOP, funkčnost není nutná při požáru) a centrální vypnutí všech elektrických zařízení (TOTAL STOP). Vypínací prvky CENTRAL a TOTAL STOP musí být snadno přístupné (pro IZS), řádně označené a chráněné proti zneužití.

ČSN 73 0802 ed. 2 Požární bezpečnost staveb – Nevýrobní objekty + ČSN 73 0804 ed. 2 Požární bezpečnost staveb – Výrobní objekty – Pokud v objektu napájeném fotovoltaickými panely nejsou požárně bezpečnostní zařízení nebo technická a technologická zařízení, která z důvodu bezpečnosti nelze při požáru vypnout, musí požárně bezpečnostní řešení obsahovat posouzení elektrických zařízení podle ČSN 73 0802 a ČSN 73 0804 čl. 12.9.3, resp. 13.10.3. Případně související stavby, jako například trafostanice, musí být z hlediska požární bezpečnosti posouzeny podle norem, které se na ně vztahují.

Rozvodná zařízení elektrické energie a hlavní vypínače elektrického proudu musí být označeny podle § 11 odst. 2 písm. f) vyhlášky č. 246/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů. V případě umístění fotovoltaických panelů na volném prostranství lze toto zařízení v souladu s ČSN 73 0804 považovat za otevřené technologické zařízení, od kterého musí být dodržena odstupová vzdálenost minimálně 6,5 metru, popř. výpočtem prokázána odstupová vzdálenost menší či větší.

mimo jiné vyplývá, že je ve smyslu § 110 stavebního zákona potřeba k žádosti o stavební povolení doložit také stanovisko, resp. závazné stanovisko HZS (u staveb, ke kterým HZS vykonává požární dozor).

Provedení hasebního zásahu na objektech vybavených střešní FVE je do určité míry vnímáno jako riziková záležitost. Zařízení sestává z částí, které absorbují sluneční záření a transformují je na stejnosměrný proud. Tyto části zařízení jsou ukončeny „měničem“, který stejnosměrný proud mění na střídavý. Část zařízení až po měnič není možné v převážné většině instalací

Cerveně vyznačené vodiče jsou i po odpojení přívodu el. energie pod trvalým napětím!

Příjezd: Popis příjezdu k FVE možný pro přístup hasičích vozů, GPS souřadnice objektu.			
FV instalace: Krátký popis FVE, zda je přítomný bateriový systém schopný pracovat v ostrovním režimu, typ FV panelů, způsob uložení kabelových rozvodů a popis ochrany proti požáru, případně popis EPS. Speciální upozornění: dle charakteru budovy vyhodnocení nebezpečí požáru (např. u administrativních budov), výše přítomného napětí (zejména zda je do 400 V).			
Instalované HP u technologie FVE: Množství, umístění, hasicí látky.			
Důležitá upozornění pro velitele zásahu: Specifické informace k zásahu, např. kontaktování servisní společnosti pro posouzení aktuálního nebezpečí.			
Datum: Datum výstavby	Přehled: letecký snímek budovy	Projekt: Název projektu, číslo	Umístění FVE: Adresa
Legenda: — živé vodiče — živé vodiče s vyšším stupněm protipožární ochrany FV zdroj ● umístění hlavního odpojovače		Zákazník: Kontaktní údaje, telefon	Stavitel / servisní organizace: Kontaktní údaje, telefon
		Nouzová čísla: Kontaktní údaje, telefon	

Vzor technického listu FVE

vypnout a považovat za zcela bez napětí (toto odborníky doporučované rozšíření protipožární bezpečnosti stavbu porušuje a v praxi se zatím příliš nerealizuje).

Právě zde vzniká pro hasiče riziko úrazu elektrickým proudem, které je navíc zvýšené v případech, kdy je pro hasební zásah využito jako hasební látky vody (při využití jiné vhodné hasební látky – například oxidu uhličitého – toto riziko nehrozí; ne vždy je to však možné a hasební zásah vodou je nejčastější). Na základě stávající úrovně ochrany zasahujících hasičů před elektrickým proudem a jejich technického vybavení je hasební zásah za použití vody bezpečný do napětí 400 V. Instalace na rodinných domech však mohou dosahovat napětí vyššího, často 600 až 800 V před měničem. V těchto případech hasební zásah přináší významnější riziko úrazu zasahujících hasičů. Toto riziko je v různých zemích vnímáno odlišně a také postupy záchranných složek se mohou lišit.

Česká republika upravuje hašení fotovoltaických zařízení metodickými pokyny Ministerstva vnitra – generálního ředitelství HZS ČR v rámci Bojového řádu jednotek požární ochrany z roku 2017. Při jeho bližším prostudování je jasné, že zasahující jednotky musí postupovat s nadstandardní mírou obezřetnosti, což se v konečném důsledku může projevit také nárůstem škod vzniklých požárem (škody s časem narůstají).

Metodické listy číslo 47 a 48 (Požáry střešních konstrukcí s fotovoltaickým systémem; Požáry fotovoltaických elektráren) v jednom z bodů upozorňují, že při hasebních pracích

s nemožností odpojení elektrické energie nad 400 V je možno v odůvodněných případech uplatnit oprávnění velitele zásahu na nezbytnou dobu přerušit záchranu osob, zvířat nebo majetku v situaci, kdy by pokračování v zásahu bezprostředně ohrožovalo život zasahujících hasičů.

Z pohledu stavební prevence musí být projektová dokumentace posouzena podle platných právních předpisů a technických norem, konkrétně zejména podle ČSN 73 0802 a ČSN 73 0834. Do požární bezpečnostního řešení musí projektant požární ochrany zapracovat požadavek, aby před zahájením provozu byla vypracována jednoduchá dokumentace s technickým schématem technologie, zakreslením vypínačů celého systému apod. Tento návrh jednoduché dokumentace je nutno před přípravou finální verze konzultovat s odborem IZS, na základě této konzultace se následně stanoví konkrétní rozsah a forma této dokumentace.

- Při posuzování střešního pláště se zjišťuje, zda je hořlavý, a pokud ano, musí být použity kabely s třídou reakce na oheň B2_{CA} s1, d0, nebo musí být kabely jinak chráněny (např. ocelová chránička, varianta nehořlavé povrchy pod vedením kabelů).
- Těsnění prostupy kabelů požárně dělicími konstrukcemi musí být provedeno dle normativních požadavků.
- Popis technologie musí zahrnovat informaci o tom, odkud kam vede stejnosměrná a střídavá část vedení.
- Popis a posouzení vypnutí technologie musí uvádět, odkud lze zařízení vypnout, co zůstane pod napětím apod.
- Dokumentace by také měla obsahovat zjednodušené schéma, ze kterého bude zřejmé, kde jsou vypínací prvky (od FVE a celého objektu), co odpojují a kde jsou umístěny střídače napětí. Je-li to možné, je dobré umísťovat střídače napětí co nejbližší fotovoltaickým panelům.

Při uvádění do provozu je třeba zajistit: Umístění zjednodušeného schématu u vstupu do objektu a u vypínacích prvků, označení objektu, rozvaděčů informací o výskytu fotovoltaického zařízení, je-li u objektu zpracována dokumentace požární ochrany (DZP), aktualizovat a doplnit o zjednodušené schéma.

Následně musí být celé požární bezpečnostní řešení, včetně jednoduché dokumentace technologie, postoupeno k posouzení a následnému dílčímu vyjádření také odboru IZS. Do výsledného stanoviska odboru prevence k předložené projektové dokumentaci budou zapracovány případné požadavky odboru IZS. Písemně formulované a podepsané požadavky odboru IZS bude odbor prevence zakládat k dokumentaci celé akce, která zůstává v archivu prevence. Přejímka technologie musí být s dostatečným předstihem oznámena i odboru IZS, který se přejímky zúčastní a zkontroluje splnění svých požadavků, teprve poté zástupce prevence stavebního oddělení vydá finální stanovisko k užívání za HZS kraje. U této přejímky musí být již k dispozici jednoduchá dokumentace technologie, realizovaná podle projektových požadavků, tato dokumentace musí být do budoucna pravidelně aktualizována (tento požadavek se musí objevit v požárně bezpečnostním řešení, musí ho vznést zpracovatel požárně bezpečnostního řešení).

Ochrana před bleskem

Návrh požárně bezpečnostního řešení zpracovává osoba odborně způsobilá v rámci kompletní projektové dokumentace stavby. Řešení navržené v návrhu musí být odsouhlaseno územně příslušným HZS kraje (viz stavební zákon č. 183/2006 Sb., a vyhlášku č. 499/2006 Sb., o dokumentaci staveb, ve znění pozdějších předpisů). V tomto návrhu musí být řešen i způsob postupu při hašení včetně zajištění bezpečnosti zasahujících jednotek, a to s ohledem na fyzikální vlastnosti FV panelů. I při odpojené napájecí distribuční síti zůstává objekt s FV panely pod napětím. To, že se takto realizace fotovoltaiky neprovádí, je dáno nedostatky v předpisech.

Pro realizaci fotovoltaiky je vyžadováno oprávnění k této činnosti (nikoli ve smyslu živnostenského zákona), ale není vyžadována realizační dokumentace. Realizační firma tak vykazuje úsporu. Následkem jsou možná rizika plynoucí z tohoto zaběhlého postupu. Nikdo se nezabývá otázkou, zda tuto praxi bude akceptovat pojišťovna likvidující případnou vzniklou škodní událost. Škody přepětím vyvolané bleskovým proudem jsou nesrovnatelně větší než škody způsobené požárem. Základem pro návrh hromosvodu včetně svodičů bleskových proudů a přepětových ochranných pro objekt, na jehož střeše je požadována instalace FV panelů, je provedení analýzy rizika podle ČSN EN 62305-2, ed. 2. V dokumentaci se provede návrh podle příslušných dílů.

ČSN EN 62305-2, ed. 2 Ochrana před bleskem – Část 2, 3, 4 – Návrh hromosvodu, včetně související elektrické instalace,

Následek poruchy přepětových ochranných. Neodborná montáž FV panelů a používání nesprávných komponentů a kabelů v celém systému zvyšuje nebezpečí požáru.
Zdroj: Topin

musí zpracovat projektant s autorizací ČKAIT. Je nutné ještě zdůraznit, že životnost a funkčnost FVE může být zásadně ovlivněna volbou materiálů pro kabeláž mezi jednotlivými prvky elektrárny. Zde máme na mysli skutečnost, že jednotlivé prvky jsou (vzhledem ke svému umístění) trvale vystavovány intenzivnímu slunečnímu záření, zejména pak složce v ultrafialovém spektru. U kabelů, které nebudou mít zaručenou odolnost proti UV záření, na slunci dochází velmi rychle k degradaci izolace, ta křehne a má tendenci se rozpadat. To může vést ke zkratům na propojovacích vedeních a následně ke vzniku požárů. Kabel s porušenou izolací při požárním zásahu představuje ohrožení hasičů i v případě, že FVE bude mít odpojovač, který umožní rozpojit vedení mezi FV panely a střídačem. Jaké je tedy řešení? Použit vodiče a kabely, které jsou UV stabilní. Tyto kabely najdeme ve výrobním sortimentu našich kablovek i v provedení s třídou reakce na oheň B2_{CA}. Další možností je použití uložení kabelů do chrániček, buď kovových, nebo plastových UV stabilních. UV stabilní plastové trubky jsou na našem trhu běžně dostupné.

Montáž FVE na stávající objekty s hromosvodem – Dodatečná montáž FV zařízení na střechy stávajících objektů je velmi častý jev. Zde je potřeba zdůraznit, že před montáží by instalační firma měla prověřit:

1) Zda je nově montované FV zařízení v ochranném prostoru stávajícího hromosvodu. Jestliže tomu tak není, je potřeba hromosvod doplnit jímacími tyčemi tak, aby FVE byla chráněná.

2) Jaká je dostatečná vzdálenost v místě instalace FVE a zda jsou nově montovaná zařízení dostatečně vzdálená od jímačů, jímacích vedení, případně i svodů. Dostatečná vzdálenost na rodinném domě (přízemí, patro, sedlová střecha) může mít v místě instalace FV panelů hodnotu 0,75 m i více. Pokud není dostatečná vzdálenost dodržena, pak by se kovové části FVE měly propojit s hromosvodem. Zároveň se musí vedení od FV panelů ke střídači opatřit přepětovou ochranou třídy 1, svodiče bleskových proudů. Svodiče mají být umístěny těsně za vstupem vedení od panelů do objektu. Chybějící svodiče mohou být při úderu blesku příčinou likvidace veškeré elektroniky v domě (indukované přepětí) a také příčinou vzniku požáru.

Závěr

Poděkování za spolupráci na článku patří Ing. Radimu Bezděkovi z Hasičského záchranného sboru Moravskoslezského kraje a Ing. Janu Hrubému. Text byl poprvé publikován v recenzovaném časopise Topenářství instalace, ročník 56, č. 6/2022. Aktualizováno a přetištěno se souhlasem vydavatele Topin Media s.r.o.

Ing. Miroslav Machalec

autorizovaný inženýr v oboru technika prostředí staveb a technologická zařízení staveb, Olomouc

Literatura a odkazy na příslušné normy jsou uvedeny na zpravy.ckait.cz

Rychlodobíjení autobusu na stanovišti Ostrava-Svinovské mosty. Tři nová dobíjecí místa slouží k rychlému nabití elektrobuse při každém pobytu na konečné. Dopravní podnik Ostrava provozuje 294 autobusů, z toho je 227 CNG a 32 elektrobuse. Foto: Ladislav Čmelík

Obnovitelné zdroje energie jsou ve středu zájmu autorizovaných osob

Nanejvýš aktuálnímu tématu obnovitelných zdrojů energie se věnovalo 48. jednání Profesionálního aktivu autorizovaných oborů technologická zařízení staveb (TZS) a technologické prostředí staveb (TPS) ČKAIT, které se konalo ve dnech 8. listopadu a 9. listopadu 2022 v hotelu Garni VŠB-TU Ostrava.

Ing. Petr Dospiva, předseda profesionálního aktivu, přivítal přítomných 28 účastníků. Následně podal informace z jednání představenstva a o dalších zajímavostech z činnosti ČKAIT.

Ing. Jindřich Pater, místopředseda ČKAIT, stručně shrnul již proběhlé akce, a to zejména ty, které se uskutečnily v rámci oslav 30 let od založení Komory (videomapping, slavnostní večer v sále Bohuslava Martinů pražské HAMU s předáním cen třiceti vybraným osobnostem českého stavitelství aj.). Dále představil tři publikace vydané k této příležitosti („30 staveb“, „30 osobností“ a publikaci vydanou Informačním centrem k 30 letům historie ČKAIT). Dále informoval o aktuálním stavu PROFESISu (přes 250 pomůcek, přístupný veřejnosti atp.) a o částečně sponzorovaném přístupu k ČSN. Informoval také o závěrech podzimního jednání RPRP, které se konalo v Ostravě. Tlumočil výzvu časopisu Zprávy a informace ke tvorbě článků. Dále podal zprávu o nových zákonech a vyhláškách, které se týkají oborů TZS a TPS, a to zejména o zákoně č. 254/2019 Sb., o znalcích, a zákoně č. 250/2021 Sb., o bezpečnosti práce v souvislosti s provozem vyhrazených technických

zařízení. Následně uvedl podrobnější informace o aktuálních úpravách stavebního zákona (odložení jeho platnosti na 1. července 2023, jednotné povolování v oblasti ochrany životního prostředí atp.) a návaznostech na různé vyhlášky, zejména na vyhlášku o dokumentaci staveb.

Rozvoj bezemisní dopravy – Ostrava jde příkladem

Ing. Martin Chovanec, člen představenstva Dopravního podniku Ostrava (DPO), přítomné seznámil s historií a současností DPO a s postupnou realizací plánu na úplný přechod autobusů od naftových motorů k elektrickému pohonu a v budoucnu i k pohonu na vodík. Ostrava je prvním ze všech měst v ČR, jež k tak zásadní změně vozového parku přistoupilo. Součástí přednášky byly i ukázky různých typů a modelů autobusů, které v průběhu posledních let byly postupně nasazeny do provozu v DPO. Nejnovějším trendem jsou elektrobuse s rychlonabíjecími bateriemi. Limitující je cena baterií, malá dojezdová vzdálenost na jedno nabití a také

s tím spojené vysoké investiční náklady. Baterie se musí za dobu životnosti autobusu jedenkrát vyměnit. Nabíjecí rameno stojí cca 1,5 mil. Kč. Všechny stavby dobíjecích ramen jsou realizovány na základě stavebního povolení. Jedno takové nabíjecí místo jsme si následně prohlédli v blízkosti vlakového nádraží v Ostravě-Svinově. Přítomní byli také seznámeni s projektovou dokumentací plnicí vodíkové stanice pro autobusy, jejíž výstavba bude v Ostravě zahájena v příštím roce.

Tepelná čerpadla v teorii a praxi

Ing. Josef Slováček, předseda dozorčí rady Asociace pro využití tepelných čerpadel a vedoucí sekce obnovitelných zdrojů energie sdružení Cechu topenářů a instalatérů ČR, popsal základní princip fungování tepelných čerpadel (TČ). Hlavním ukazatelem jejich kvality je hodnota COP, což je topný faktor. Podrobně vysvětlil výhody a nevýhody systémů voda/voda, země/voda a vzduch/voda. Nejrozšířenější jsou TČ v provedení vzduch/voda s akumulační nádrží uvnitř objektu. Tepelná čerpadla schválená pro použití v ČR by měla mít platnou certifikaci Euro kvality, kterou získává výrobce a platí 3 roky. V současné době je v ČR instalováno cca 300 000 TČ. Pro větší množství nových čerpadel v provozu chybí výrobní a montážní kapacity. Při aplikaci TČ je zásadní provést kompletní analýzu a posouzení celého vytápěného objektu jak z hlediska dispozičního (uspořádání místností, zateplení, stav oken, střechy...), tak z hlediska provozního (počet osob v objektu, způsob užívání...). Nejčastější chyby vznikají při návrhu velikosti TČ a při návrhu umístění z hlediska možného šíření

Požár solárního panelu na střeše rodinného domu v ulici Mokošínská dne 21. července 2022. Požár se během několika minut rozšířil na dvě sousední střechy.
Zdroj: HZS Praha

hluhu. Ing. Slováček dále představil možnosti kombinací s jinými obnovitelnými zdroji (např. fotovoltaika) a především upozornil na výhody a nevýhody těchto kombinací i na zásadní chyby při jejich použití.

Fotovoltaika na střeších rodinných domů jako skrytá hrozba

Ing. Miroslav Machalec, autorizovaný inženýr oborů technika prostředí staveb a technologická zařízení staveb, ve svém vystoupení uvedl všechny dostupné možnosti pro vytápění RD, a to i v návaznosti na předchozí přednášku o TČ. Upozornil na některé chyby a nedostatky navržených projektových a následně i stavebních řešení s ohledem na tepelné ztráty budov. Věnoval se fotovoltaickým panelům (FV) a jejich instalacím na střeších domů s poukázáním na možná nebezpečí, která s tím souvisí. Za nejvýhodnější systém označil hybridní model, kdy se část získané energie akumuluje do baterií a případné přebytky se dají odeslat do veřejné elektrické sítě. Na konci přednášky proběhla zajímavá diskuze k současné situaci často s neodbornou instalací FV článků na střeších domů. Přítomní podpořili návrh Ing. Bukovského na vytvoření nového technického standardu – „Příprava fotovoltaických elektráren na střeších“. FVE patří mezi „technologická zařízení a technologické stavby“, a proto by členem realizačního týmu vždy měla být autorizovaná osoba z oboru TPS nebo TZS. Aktiv doporučuje, **aby v rámci ČKAIT byla vytvořena mezioborová pracovní komise či skupina**, která by vypracovala tento standard a která by se instalacím FV panelů věnovala komplexně a průřezově přes všechny obory, jichž se to týká.

Moderní trendy ve využití malých větrných elektráren

Ing. Daniel Gelnar, VŠB-TU Ostrava, informoval o vývoji a návrzích oběžných kol pro malé lopatkové větrné elektrárny, které se mohou roztočit i při relativně malé rychlosti větru. Mohly by se stát vhodným doplňkem stávajících obnovitelných zdrojů energie (OZE) a bylo by možné je instalovat i na menší domy. Ve druhé části přednášky byl prezentován další možný způsob výroby elektrické energie. Jedná se o zařízení, které využívá pohybu sypké hmoty a pohybovou energii pomocí syngenerátoru **převádí na elektrickou energii**. **Toto zařízení je patentově chráněno a čeká na rozsáhlejší využití v technologických provozech.**

Závěry jednání a doporučení

Účastníci byli opět vyzváni, aby pokračovali v hledání nových, zejména mladých kolegů, kteří by se mohli a chtěli zapojit do práce v aktivu TZS a TPS, a to ze všech oblastí činnosti.

Ing. Ladislav Čmelík

předseda Profesionálního aktivu Technika prostředí staveb ČKAIT

Ing. Petr Dospiva

předseda Profesionálního aktivu

Technologická zařízení staveb ČKAIT

ČKAIT jako orgán veřejné moci a přenesená působnost státní správy

ČKAIT je orgánem veřejné moci podobně jako samospráva či obecní policie. Autorizované osoby vykonávají přenesenou působnost státní správy při výkonu vybraných činností ve výstavbě, které definuje stavební zákon. Proto je první a základní povinností autorizovaných osob chránit při výkonu vybraných činností veřejné zájmy. Stavební zákon upravuje rovněž veřejnoprávní odpovědnost autorizovaných osob.

Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě je – podobně jako všechny profesní samosprávné komory zřízené zákonem – orgánem veřejné moci. Tak to konstatuje řada právních předpisů; např. zákon 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů, zákon 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů, zákon č. 222/2009 Sb., o volném pohybu služeb, zákon 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, zákon č. 254/2019 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů, a další.

ČKAIT je orgánem veřejné moci

Orgán veřejné moci je ze zákona oprávněn autoritativně rozhodovat o právech a povinnostech fyzických či právnických osob nebo jinak zasahovat do jejich právní sféry, a to buď přímo, zejména v případě orgánů moci výkonné nebo soudní, nebo zprostředkovaně, pokud jde o orgány moci zákonodárné. Subjekt, o jehož právech a povinnostech je takto rozhodováno, není s orgánem veřejné moci v rovnoprávném postavení a obsah rozhodnutí nezávisí na jeho vůli, byť obecně platí, že takový subjekt může užívat procesních práv (může např. podávat návrhy, vyjádření, navrhopvat důkazy, má právo být slyšen atd.) a obsah rozhodnutí tím v různé míře též determinovat.

Tento pojem sice používá Ústava České republiky v čl. 87 odst. 1 písm. d), ale podrobněji jej nedefinuje. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, stanoví v § 12: Každý, kdo se cítí ve svém právu zkrácen, může se domáhat ochrany u orgánu vykonávajícího veřejnou moc (dále jen „orgán veřejné moci“).

Druhy orgánů veřejné moci:

- státní orgány, tj. orgány státu, např. ministerstva, soudy, policie, různé správní úřady apod.
- orgány samosprávy, a to jak územní, např. obecní policie, tak profesní, např. disciplinární komise veřejnoprávních profesních komor

Vymezení pojmu „orgán veřejné moci“ provedl již Ústavní soud ČSFR, který veřejnou moc definoval zejména jako takovou moc, „která autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech subjektů, ať již přímo, nebo zprostředkovaně. Subjekt, o jehož právech nebo povinnostech rozhoduje orgán veřejné moci, není s ním v rovnoprávném postavení a obsah rozhodnutí tohoto orgánu nezávisí od vůle subjektu. Veřejnou moc

vykonává stát především prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní a za určitých podmínek ji může vykonávat i prostřednictvím dalších subjektů. Kritériem pro určení toho, zda i jiný subjekt jedná jako orgán veřejné moci, je skutečnost, zda konkrétní subjekt rozhoduje o právech a povinnostech jiných osob a tato rozhodnutí jsou státní mocí vynutitelná, nebo zda může stát do těchto práv a povinností zasahovat. Orgánem v právním slova smyslu je právnická osoba, vykonávající svou činnost jako povinnost nebo kompetenci, a je zřízená k trvalému a opakujícímu se výkonu činnosti“. Na toto vymezení orgánu veřejné moci odkazuje ve svých nálezech Ústavní soud ČR.

Pokud se bude jednat o Českou komoru autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, pak můžeme konstatovat, že Komora rozhoduje o právech a povinnostech svých členů, autorizovaných inženýrů a techniků, jejich přístupu k vykonávání vybraných činností ve výstavbě, stejně tak o disciplinárním provinění svých členů, které může vést až ke ztrátě výkonu profese.

Autorizované osoby vykonávají přenesenou působnost státní správy

Autorizované osoby jsou fyzické osoby, kterým je zákonem nebo na základě zákona svěřen přenesený výkon státní správy. Autorizace v příslušném oboru, popřípadě specializace podle autorizačního zákona opravňuje k výkonu vybraných činností ve výstavbě, které definuje výčtem stavební zákon. Vybrané činnosti jsou činnosti, jejichž výsledek ovlivňuje ochranu veřejných zájmů ve výstavbě. **Proto je první a základní povinností autorizovaných osob chránit při výkonu vybraných činností veřejné zájmy.** Stavební zákon upravuje rovněž veřejnoprávní odpovědnost autorizovaných osob.

Dokumenty související s výkonem činnosti autorizované osoby musí být opatřeny jménem a vlastnoručním podpisem autorizované osoby a otiskem jejího **razítka s malým státním znakem České republiky** (úřední razítko). **Takto označené dokumenty jsou pro úřední účely veřejnými listinami.**

Malý státní znak užívají oprávněné právnické a fyzické osoby, kterým je zákonem nebo na základě zákona svěřen výkon státní správy, na rozhodnutích a jiných listinách vydávaných při výkonu státní moci a osvědčujících důležité skutečnosti.

Marie Báčková
odborná poradkyně předsedy ČKAIT

Kampus Masarykovy univerzity v Brně je největším projektem v oblasti vysokého školství ve střední Evropě. Na ploše 42 hektarů vyrostlo po roce 2000 vzdělávací a výzkumně-vývojové centrum pro pět tisíc studentů a tisíc zaměstnanců. Nové akademické prostředí nabízí kultivovaný veřejný prostor, který byl oceněn u příležitosti 30 let ČKAIT jako jedna z vybraných mimořádných 30 staveb (30 let.ckait.cz). Důkazem jeho kvality jsou výsledky vědeckého výzkumu i práce laureátů Nobelovy ceny, kteří zde mají své doktorandy. K jeho vzniku město Brno přitom nepotřebovalo vlastní stavebně-technické předpisy. *Foto: Masarykova Univerzita*

Věcnou novelu nového stavebního zákona mají opět v rukou poslanci

Na konci listopadu 2022 se do prvního čtení v Poslanecké sněmovně dostala věcná novela nového stavebního zákona. ČKAIT bude usilovat o přijetí šesti svých základních požadavků, které jsou ve veřejném zájmu a přispěly by k urychlení a zpřehlednění povolovacích procesů.

Poslanecká sněmovna PČR začala projednávat v prvním čtení věcnou novelu nového stavebního zákona č. 283/2021 Sb. ve znění zákona č. 195/2022 Sb. (sněmovní tisk 330). Jako Komora jsme směrem k Ministerstvu pro místní rozvoj ČR (MMR) vznesli coby připomínkové místo v meziresortním připomínkovém řízení hned několik zásadních podnětů. Podotýkám, že i naším prioritním cílem je zpřehlednění a zrychlení povolovacích procesů spjatých s výstavbou. Zároveň však – a to je jedním z našich posláních – lpíme na kultuře a kvalitě českého stavebnictví a hájení veřejného zájmu.

Jsme přesvědčeni, že jsou to právě naše návrhy, které původní podstatu rekonstrukce vystihují nejlépe: a to včetně kýženého

urychlení povolování staveb. České komoře autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě jde primárně o následující priority, které jsme vtělili do návrhů na doplnění a úpravu zákona, jímž se mění zákon č. 283/2021 Sb. ve znění zákona č. 195/2022 Sb.:

- 1. Zamezení dvojí kvality a chaosu ve výstavbě** – mj. jednotnými stavebně-technickými předpisy s koeficienty zohledňujícími lokální specifické podmínky pro stavby
- 2. Zjednodušení dokumentace podle druhu stavby na úroveň dokumentace pro společné povolení**, nikoliv jen dokumentace pro územní rozhodnutí – viz judikáty soudů

3. **Právo na vyjádření projektanta k námitkám směřujícím k projektové dokumentaci** – tento krok přispěje k urychlení povolovacího procesu
4. **Úprava procesu při vadách v žádosti** – souhlasíme s tím, aby v případě chyb v projektové dokumentaci přikládáné k žádosti či v žádosti samotné sice došlo s výzvou k doplnění žádosti k přerušení řízení formou usnesení, ale pro tento případ požadujeme pouhé stavení lhůty pro vydání výsledného rozhodnutí, nikoliv její přerušování a běh zcela od začátku po odstranění vad
5. **Uzákonění povinného dozoru projektanta na všechny typy staveb, včetně soukromých stavebníků** – výraz vyjádření ochrany veřejného zájmu
6. **Sjednocení výkladu v případě specializovaného a odvolacího stavebního úřadu** – posílení gesce Ministerstva pro místní rozvoj

Plně si uvědomujeme složitost projednávané reko-difikace i skutečnost, kolika zainteresovaných stran se zákonná úprava týká. Také proto jednáme intenzivně i s dalšími profesními organizacemi a odbornými instituty, ať jde o Českou komoru architektů či Institut plánování a rozvoje v Praze, s nimiž

diskutujeme o ryze odborných aspektech a dopadech reko-difikace. Patří mezi ně například konkrétní požadavky na jednotné stavebně-technické předpisy nebo jednotné standardy v oblasti územně-plánovacích dokumentací.

Velmi oceňujeme snahu o opravu nového stavebního zákona i o nalezení konsensu, který je u takto významné právní normy naprosto zásadní, neboť ovlivňuje život nejen nás, stavebních odborníků, ale i všech občanů této země. Jsme připraveni hledat společný odborný konsensus nad tímto stěžejním dokumentem, který určí kvalitu vystavěného prostředí v celé ČR. Evropským trendem je globalizace a integrace, tedy sjednocování předpisů; a nepřipadá nám logické, že by se toto u nás třísťilo. Jde o předpisy chránící veřejný zájem, kvalitu i bezpečnost. Proto se týkají každého z nás.

Podrobný popis šesti základních požadavků včetně odůvodnění, který se ČKAIT bude snažit prosadit při projednávání novely nového stavebního zákona, je uveřejněn na zpravy.ckait.cz.

Ing. Robert Špalek
předseda ČKAIT

Současná novela má pořadové číslo 188 aneb z historie nového stavebního zákona

ČKAIT sleduje a připomínkuje nový stavební zákon od samého začátku. Proces rekodifikace byl spuštěn v září 2017, kdy byl vládě ČR předložen věcný záměr vypracovaný MMR. O rok později schválená verze měla zajistit, aby veřejné stavební právo stanovilo jednoznačná, jednoduchá, aplikovatelná, vymahatelná a srozumitelná pravidla. Na stránkách www.ckait.cz/rekodifikace jsou uloženy všechny dokumenty oficiálně projednávané v souvislosti s novým stavebním zákonem. K datu vydání tohoto článku jich bylo již 188. Rekodifikaci pravidelně projednávala Legislativní komise ČKAIT a popisujeme ji v téměř každém vydání časopisu Z+i:

Z+i 3/2018 Rekodifikace poprvé. ČKAIT upozornila na hlavní problémy současného stavebního práva a nabídla vládě ČR spolupráci na rekodifikaci stavebního práva. ČKAIT byla vyzvána, aby jmenovala své odborníky do pracovních skupin MMR.

Z+i 4/2018 Rekodifikace podruhé. O postupu rekodifikace stavebního zákona a 80 navazujících předpisů. Vláda ČR se v září 2018 pouze seznámila s informací o hlavních směrech a cílech rekodifikace.

Z+i 5/2018 Rekodifikace potřetí. Ministerstvo pro místní rozvoj a Hospodářská komora ČR uveřejnily v říjnu 2018 zprávu o tom, že společně chtějí připravit nový stavební zákon, který by podle jejich harmonogramu měl být schválen už za tři roky – tedy v roce 2021.

Z+i 1/2019 Rekodifikace počtvrté. Jak nám zprivatizovali stavební právo. Připomínky autorizovaných osob k předfinální verzi. Pokud se vám zdá divné, když návrh zákona připravuje zájmový podnikatelský svaz, pak vězte, že to divné opravdu je. Veřejný zájem je totiž jiný než ten privátní.

Z+i 2/2019 Rekodifikace popáté. Práce kvapná bez promyšlené analýzy. Výsledek mezirezortního vypořádání zásadních připomínek k věcnému záměru stavebního zákona: Veřejný zájem zůstává nejasný.

Z+i 3/2019 Rekodifikace pošesté. ČKAIT usiluje o to, aby stát nerezignoval na ochranu veřejného zájmu. Oficiální vypořádání připomínek je netransparentní. Legislativní rada vlády neobdržela pravdivou informaci o tom, jak byly vypořádány zásadní připomínky ČKAIT k věcnému záměru stavebního zákona. Proč mezirezortní vypořádání nezahrnuje 37 zásadních připomínek, jejichž vypořádání skončilo rozporem? Kromě toho z oficiálních vypořádacích tabulek zcela zmizely dvě třetiny stěžejních připomínek ČKAIT.

Z+i 4/2019 Rekodifikace posedmé. Pokračování zprávy o hektickém projednávání jednoho z nejdůležitějších zákonů. I přes řadu zásadních připomínek schválila vláda ČR v červnu 2019 návrh věcného záměru stavebního zákona. O prázdninách bylo svoláno pět jednání pracovních skupin. ČKAIT se aktivně účastní jednání, i nadále usiluje o úpravu kritizovaných ustanovení.

Z+i 5/2019 Rekodifikace poosmé aneb jízda rychlíkem, co nikde nestaví. Zpráva o zapojení ČKAIT do procesu rekodifikace stavebního práva aneb co dodat?

Z+i 1/2020 Rekodifikace podeváté. Připomínky ČKAIT v mezirezortním řízení. K oficiální verzi předložené do mezirezortního řízení od 25. listopadu do 23. prosince 2019 byla na MMR podána řada připomínek. ČKAIT odeslala na MMR 217 připomínek. Snad jejich oficiální vypořádání nedopadne jako při vypořádání připomínek k věcnému záměru, kdy se jich většina ztratila.

Z+i 2/2020 Rekodifikace podesáté. Jak vypořádalo MMR připomínky ČKAIT k návrhu stavebního zákona? Ze 121 zásadních připomínek ČKAIT zůstalo na konci února 2020 nevypořádaných 24 výhrad, které ČKAIT považuje za zcela podstatné. Týkají se zejména technického dozoru stavebníka, autorského dozoru a geotechnického průzkumu.

Z+i 3/2020 Rekodifikace pojednáté. Mysleli jsme si, že nás už nic nepřekvapí, ale zmylili jsme se. K připomínkování jsme dostali téměř úplně jiný text.

Z+i 4/2020 Rekodifikace podvanáté. Ve znění postoupeném 27. července 2020 na opětovné projednání Legislativní rady vlády zůstaly neakceptované připomínky ČKAIT.

Z+i 5/2020 Rekodifikace potřinácté. Autorizační zákon je zařazen mezi změnové zákony rekodifikace jako část X. Pro autorizované osoby patří tyto změny k těm zásadním.

Z+i 6/2020 Rekodifikace počtrnácté. První čtení v Poslanecké sněmovně. Čtyři politické strany (ANO, ČSSD, KSČM a SPD), které v prvním čtení hlasovaly pro vládní návrh rekodifikace stavebního práva, očekávají ve druhém čtení jeho významnou proměnu. Jejich požadavky jsou však často protichůdné. Nejednotný postoj mají přitom ke klíčovému bodům, jako je vytvoření stavebního superúřadu či tvorba vlastních předpisů velkými městy. ČKAIT podporuje jednotné stavebně-technické předpisy.

Z+i 1/2021 Rekodifikace popatnácté. Přelom roku 2020 a 2021 byl ve znamení předkládání a projednávání pozměňovacích návrhů k novému stavebnímu zákonu. Ještě v prosinci 2020 představila komplexní návrh skupina poslanců opozičních stran. Další návrh připravoval Radim Fiala (SPD), ale nakonec ho propojil s komplexním návrhem z dílny koaličních poslanců Martina Kolovratníka (ANO), Petra Dolínka (ČSSD) a Lea Luzara (KSČM).

Z+i 2/2021 Rekodifikace pošestnácté aneb nastane kolaps stavební správy? Druhé čtení zákona bylo zahájeno obecnou

rozpravou 1. dubna 2021. Mnozí řečníci varovali před přijetím stavebního a změnového zákona, do nichž jsou zapracovávány desítky často navzájem nekoordinovaných pozměňovacích návrhů poslanců. Aneb proč nepočkat s přijetím tak zásadní změny až po volbách?

Z+i 3/2021 Finále projednávání nového stavebního zákona aneb co očekávat od schváleného znění – podrobná analýza. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR 26. května 2021 počtem devadesáti dvou hlasů proti sedmdesáti šesti schválila nový návrh stavebního zákona a prošel také tzv. změnový zákon o novelách navazujících právních předpisů. Byl přijat tzv. kompletní pozměňovací návrh poslance Kolovratníka (139. oficiální dokument), kterým se poslanci s drobnými úpravami vrátili k první verzi návrhu zákona z 25. listopadu 2019. Dva roky připomínkování byly zahozeny. Zákon v této verzi podpořilo ANO, SPD a KSČM. Mají platit čtyři stavebně-technické předpisy, zmizel požadavek na přímé osvětlení obytných místností, nedodržování lhůt nebude sankcionováno, pokuty pro autorizované osoby se dramaticky zvýšily...

Z+i 4/2021 Začíná chaos. Nový stavební a změnový zákon byl schválen v červenci 2021. Poslanecká sněmovna nevzala v potaz kritické připomínky ani jednomyslné zamítnutí v Senátu z 1. června 2021 a na své 111. schůzi konané 13. července 2021 schválila rekodifikaci stavebního práva. Pro opět hlasovaly ANO, SPD a KSČM. Prezident Zeman oba zákony podepsal hned 15. července 2021 a následně byly schválené zákony odeslány k publikaci ve Sbírce zákonů. Již 29. července 2021 byl vyhlášen nový stavební zákon č. 283/2021 Sb. a změnový zákon č. 284/2021 Sb., kterým se mění 58 navazujících zákonů. Účinnost budou nabývat postupně, v některých částech platí starý stavební zákon, v jiných již nový, přechodná ustanovení jsou nepřehledná. Druhý den po uveřejnění například přestaly platit stavební uzávěry starší 15 let.

Z+i 6/2021 Památkáři kritizují nový stavební zákon. Změny v zákoně o státní památkové péči vyvolané novým stavebním

a změnovým zákonem (č. 283 a 284/2021 Sb.), které nabývají účinnosti 1. července 2023, jsou relativně velké a dotýkají se několika základních okruhů problémů, například zrušení ochranných pásem podle zákona o státní památkové péči.

Z+i 1/2022 Co přinese kategorizace staveb podle nového stavebního zákona. Nový stavební zákon se prostřednictvím kategorizace staveb snaží zpřehlednit procesní postupy, ale navržené rozlišení na pouhé čtyři kategorie nemůže být dostačující, zejména s ohledem na zjednodušený obsah projektové dokumentace. Nově se vrací k povinnému kolaudování rodinných domů, které bylo zrušeno v roce 2018.

Z+i 2/2022 Co podle názoru ČKAIT v první velké novele nového stavebního zákona chybí? Ze zákona povinný dozor projektanta, úprava postavení technického dozoru stavebníka a zejména vymahatelnost dodržování lhůt pro vydání rozhodnutí v povolovacím řízení.

Z+i 4/2022 ČKAIT považuje první velkou novelizaci nového stavebního zákona za potřebnou. A to i přesto, že některé zásadní připomínky uplatněné profesní komorou stavebních inženýrů nebyly akceptovány. Jedním z klíčových nenaplněných požadavků bylo, aby MMR bylo pověřeno sjednocováním výkladů a metodických pokynů k provádění stavebního zákona.

Z+i 5/2022 Pohled ČKAIT na druhou novelu nového stavebního zákona. ČKAIT vystupuje opakovaně proti zavádění dvojí kvality ve výstavbě a požaduje jednotné a kvalitní stavebně-technické předpisy. V reakci na protichůdné mediálně silně podporované snahy některých účastníků výstavby napsal předseda ČKAIT dopis předsedovi vlády ČR. Cílem bylo varovat před neuváženými zásahy do novely nového stavebního zákona.

redakce

Proč chceme jednotné stavebně-technické předpisy?

Ve skutečnosti chtějí obce odlišně upravovat jen územní plánování a čtyři další požadavky: osvětlení, proslunění, hluk a parkování, které mají přímý dopad na urbanismus. To by bylo možné řešit i v rámci jednotných stavebně-technických předpisů prostřednictvím koeficientů a hodnot, které by si města mohla upravovat vlastní vyhláškou odlišně. Ostatní ustanovení by byla shodná pro celou ČR.

Požadavek Prahy a některých dalších měst na vlastní stavebně-technické předpisy tedy nemá věcné opodstatnění. Problém je procesního rázu a podstatou celého sporu je, zda pravomoc schvalovat a metodicky vykládat stavebně-technické požadavky bude mít jen MMR, nebo i Praha a další města.

Jedno zastřešující stanovisko úřadu je pro stavebníka lepší než deset dílčích. Stejně tak je pro ty, kdo žádají o povolení stavby, ale i pro ty, kdo stavbu povolují, efektivnější řídit se jedněmi stavebně-technickými předpisy. Ty definují základní rámec toho, jak mají stavby na území České republiky fungovat. Právě o sjednocení tohoto pro stavebníky i projektanty zásadního právního předpisu usiluje v rámci novely nového stavebního zákona Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě (ČKAIT).

Inženýři vycházejí ze dvou jednoduchých a ověřených faktů: více technických předpisů znamená větší chaos a nepřímo také prodloužování nejen povolovacího procesu, ale i samotné projektové přípravy. Zároveň lze jen stěží zpochybnit fakt, že právní prostředí, fyzikální parametry a biologické potřeby člověka jsou v celé republice stejné. Všude musí být splněny základní požadavky na stavby, a to současně. Z pohledu bezpečnosti není možné, aby například maximální sklon nájezdových ramp do podzemních garáží či výška schodišťových stupňů byly řešeny v každém městě jinak.

„To, co soustavně prosazujeme, není centralizace, ale zjednodušení a transparentnost. Proto předpisy pracují s koeficienty, které samosprávy mohou využívat podle lokálních či regionálních potřeb a podmínek, týkajících se třeba počtu parkovacích stání či míry proslunění bytů. Zároveň městům a obcím zůstává pravomoc rozhodovat o tom, kde a jaká stavba vyroste. Inženýrské komoře jde primárně o ochranu veřejného zájmu i kýžené zrychlení povolování staveb,“ vysvětluje předseda Komory Ing. Robert Špalek. ČKAIT je zároveň přesvědčena, že garantem jednotného výkladu a metodiky stavebně-technických předpisů, jimiž by se měly řídit stavební úřady, musí být jen Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (MMR). Nikoliv každé statutární město, které si schválí vlastní stavebně-technický předpis.

Města mají určovat pravidla pro územní rozvoj, nikoliv stavebně-technické požadavky na výstavbu

Princip adaptace jednotných stavebně-technických předpisů pro jednotlivé obce lze ilustrovat na příkladu střech. Výpočty namáhání nosných konstrukcí staveb se řídí evropskými

technickými normami (Eurokódy), ale pro každou stavbu je možné uplatnit koeficienty závislé na množství dešťových nebo sněhových srážek odpovídajícím místním klimatickým podmínkám. *„Tím pádem je odlišný koeficient v Brně a jiný v Peci pod Sněžkou. Stejně tak může platit pro jednotlivá města a jejich části jiný koeficient v případě výpočtu minimálního počtu prosluněných bytů nebo dopravy v klidu. Samozřejmě si samosprávy budou muset odlišný postup odůvodnit,“* říká Ing. Jan Klečka, člen Technické komise ČKAIT, jenž se technickými normami dlouhodobě zabývá.

ČKAIT svým návrhem na úpravu novely nového stavebního zákona sleduje urychlení povolovacího řízení, a to při zachování kvality staveb a ochrany veřejného zájmu. Komora nechce určovat podmínky výstavby pro každé město či obce – jde jí výhradně o jednotnost metodiky a postupů, jimiž se v zájmu stavebníků musejí řídit projektanti, stavbyvedoucí nebo vykonavatelé technických dozorů stavebníka. A obecně všechny autorizované osoby.

„Jsme toho názoru, že zrychlení povolovacích procesů není bez sjednocení předpisů možné, respektive udržitelné. Je velmi reálné, že pokud bude stavebně-technické předpisy vydávat každé krajské město, může dojít k tomu, že některé technické normy budou závazné jen v některých obcích. A to může být předmětem sporů,“ soudí Ing. Špalek, podle kterého už podobný problém nastal v Praze. Zatímco celostátně platné stavebně-technické předpisy (vyhláška č. 268/2009 Sb.) definují požadavky na sjezdovou rampu do hromadných garáží odkazem na příslušnou normu, Pražské stavební předpisy (PSP) tento problém řeší odlišně a technická norma není v Praze závazná. Sjezd do podzemních garáží v hlavním městě tedy může být teoreticky méně bezpečný i pohodlný než mimo něj...

Problémy s výstavbou, která bude zasahovat na území dvou různých měst s různými vyhláškami

ČKAIT zároveň upozorňuje na to, že v případě různých stavebních předpisů nebo i stejných ustanovení různého metodického výkladu budou odlišně navrhovány sousedící stavby nacházející se v různých katastrech. *„Každodenní praxe nám dokládá, že veřejný zájem a ochrana zdraví a majetku, což stavebně-technické předpisy při důkladném dodržování garantují, jsou stejně důležité jako urbanistické koncepty, a to i s rozličným přístupem k plánování měst. Neplatí to jen pro Prahu s jejím plánem soustavného zahušťování výstavby s omezeným zájmem*

o dopady na již stávající majitele nebo nájemce bytů, ale pro řadu dalších měst nejen v České republice," uzavírá Ing. Klečka.

ČKAIT chce hledat věcnou shodu odborníků

ČKAIT je připravena vést v rámci novely nového stavebního zákona odbornou a věcnou diskuzi o podobě konkrétních požadavků v rámci jednotných stavebně-technických předpisů. „Na tvorbě jednotných stavebně-technických předpisů by se měly odborně podílet obě profesní komory, tedy ČKAIT i ČKA, které sdružují společně téměř 40 000 odborníků. Důležité je hledat společný konsensus. To se bohužel nyní neděje. V Evropě je trend sjednocování předpisů a nepřijde mi logické, že by se to u nás třástilo. Jsou to předpisy pro lidi a týkají se každého z nás," uvedl Ing. Špalek, který doufá, že poslanci odborné argumenty vyslyší a bude zahájena odborná a věcná diskuze o konkrétní podobě jednotných stavebně-technických předpisů. Vytvořit jeden společný moderní a kvalitní předpis je v zájmu všech občanů ČR.

Opravdu chceme 5 a více variant výkladů evropských požadavků?

Podstatným argumentem pro jednotný předpis je tedy i to, že většina požadavků ve vyhlášce vyplývá z evropského práva a je nutné ji jednotně překládat. Jeví se jako nadbytečné tyto požadavky překládat v různých terminologických obměnných 5krát či do budoucna vícekrát. Proto jako ČKAIT podporujeme jednotné stavebně-technické předpisy, které umožní velkým městům upravit případné koeficienty, nikoliv vydávat několik ve většině případů stejně znějících předpisů s různými postupy na stejné technické téma, které pak všechny budou muset projít notifikačním procesem v EU.

Ing. Markéta Kohoutová, Jiří Hlinka
Tiskové oddělení ČKAIT

SHRNUTÍ: Jak by jednotné stavebně-technické předpisy mohly reagovat na lokální specifika?

Stavební a technické předpisy, které určují požadavky na výstavbu, by měly být na území celé ČR včetně městské zástavby jednotné, neboť fyzikální parametry a biologické potřeby člověka jsou všude stejné. Můžou se však lišit v jednotlivých detailech, které jsou ovlivněny okrajovými podmínkami místa, kde se konkrétní stavba nachází. Proto se ve většině technických předpisů pracuje s koeficienty, které zohledňují dané podmínky, ale výpočet sám je platný pro celé území ČR a většina technických postupů je navíc jednotná v celé EU. Jako příklad lze uvést výpočty namáhání nosných konstrukcí staveb, které se řídí evropskými normami (Eurokódy), ale pro každou stavbu se například podle daných podmínek místa zvolí správný koeficient zatížení sněhem. Obdobně je tomu u parametrů, jako je doprava v klidu, tj. počet parkovacích stání. Je žádoucí, aby celostátní vyhláška, kterou připravuje MMR, obsahovala jednotnou metodiku výpočtu, jež umožní zahrnutí koeficientu, který si následně může místní samospráva, včetně velkých měst, stanovit konkrétně podle vlastních potřeb.

Jako ČKAIT jsme rádi, že v posledním dostupném návrhu vyhlášky o požadavcích na výstavbu tomu tak je. Obdobně je pojato i problematice téma proslunění, kde součástí přílohy návrhu vyhlášky tvoří tabulka, v níž je podle úhlu stínění možné redukovat množství bytových jednotek, které musí splnit požadavek na proslunění. Pokud si velká města následně umí obhájit, že připravený návrh MMR je přísný, a navrhnou redukcii těchto koeficientů pro výpočet kvality bytových jednotek v centru a v okrajových místech, mohou si připravit vlastní předpis, který upraví tuto podmínku pro dané místo. Ale metodika a postup zůstanou stejné, platnost normativních postupů bude zajištěna.

Příklad možného řešení lokálně odlišných požadavků na proslunění dle verze stavebně-technických předpisů MMR z dubna 2022

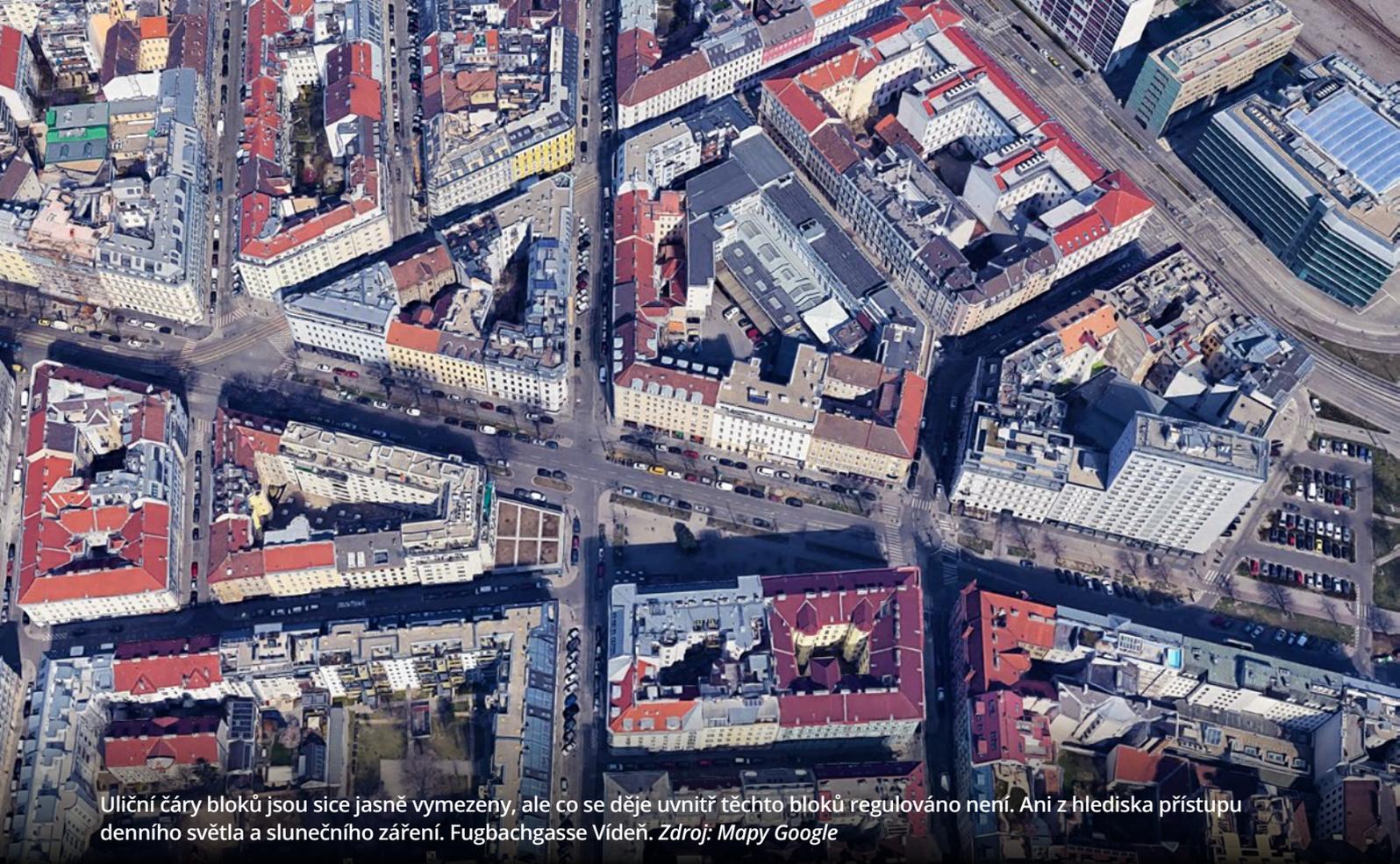
Charakter zástavby	Procento prosluněných bytů			
	A	B	C	D
Úhel stínění	< 30°	30°–40°	40°–50°	> 50°
Minimální počet prosluněných bytů z celkového počtu bytů	90 %	70 %	50 %	30 %

Charakter zástavby je stanoven dle uvedeného úhlu stínění. Úhel stínění je úhel od horizontální roviny vyneseny ve směru normály ze středu okna ke stínící konstrukci protější budovy (obvykle atika, římsa, hřeben apod.). Úhel stínění nelze stanovit k lokálním nebo drobným konstrukcím, např. komínu...

Úhel stínění se stanovuje u nové zástavby ze středu okna kritické obytné místnosti. Přednostně se použije obytná místnost s oknem do fasády s orientací do uličního prostranství. Stínící konstrukce budovy se stanovuje:

- ze stávající budovy, nebo
- z budovy v dostavbě proluky odpovídající úplné souvislé zástavbě (výšková úroveň, půdorysný rozsah apod.), nebo
- se stavem zástavby podle podmínek územního rozhodnutí nebo podle regulačního plánu, popř. územního plánu, nebo
- se stavem se stavbou odpovídající přiměřenosti místním poměrům

Z tiskové zprávy ČKAIT

Uliční čáry bloků jsou sice jasně vymezeny, ale co se děje uvnitř těchto bloků regulováno není. Ani z hlediska přístupu denního světla a slunečního záření. Fugbachgasse Vídeň. Zdroj: Mapy Google

Požadavky na proslunění musí vycházet z charakteru zástavby

Správně navržené moderní jednotné stavebně-technické předpisy budou respektovat charakter zástavby. Jiné požadavky na proslunění musí být v malé vesnici, jiné na okraji města v nové zástavbě a jiné při nové výstavbě v proluce malé obce i velkého města. Obecné požadavky na proslunění musí chránit zdraví větší populace, nikoliv každého jednotlivce.

Kvůli potížím se splněním požadavků na proslunění v husté zástavbě v Praze by se neměla rušit užitečná regulace i na nejmenší vesnici. To by bylo naprosto absurdní. Možností, jak věci zařídit tak, aby požadavky stavební světelné techniky jednoznačně garantovaly přiměřenou míru ochrany zdraví obyvatelstva a zároveň nebránily modernímu rozvoji města, je jistě mnoho. Začleněním požadavků na denní osvětlení a proslunění budov do evropské normy Evropská unie prokazuje, že přítomnost denního světla a slunečního záření v budovách je důležitá pro zdraví občanů. Požadavky ČSN EN 17037 Denní osvětlení budov: 2019 představují moderní způsob regulace výstavby, který odpovídá potřebám soudobého urbanismu i potřebám podpory veřejného zdraví.

Dnes v praxi řádně nefunguje ani jeden z českých stavebně-technických požadavků. Tzv. Pražské stavební předpisy zrušily požadavek na proslunění budov zcela. Obecné technické předpisy zase vedou k nadměrnému omezování nové výstavby. Navázání na evropskou normu představuje jedinečnou příležitost k vytvoření moderního stavebně-technického

předpisu, který bude reagovat na zkušenosti ze zahraničí i na nejnovější vědecké poznatky.

Proč je třeba rozlišovat mezi racionálními a absolutními limity

Ve světelné technice je *kritériem* fyzikální veličina, která se používá k hodnocení. Může to být například doba slunečního svitu, osvětlenost nebo činitel osvětlenosti. *Limit* je hodnota kritéria, která je normou nebo jiným legislativním předpisem považována za hraniční mezi vyhovujícím a nevyhovujícím stavem. Jako limity se používají hodnoty nejvýše přípustné, nebo hodnoty nejnižší požadované, případně se může jednat o přípustné rozmezí hodnot.

Méně známou věcí je to, že kromě limitů ostrých (absolutních) existují i limity měkké s poněkud „rozmazanými“ hranicemi. V článku „Proč hledat technicky a ekonomicky racionální limit osvětlení budov“ uvedeném v Z+i č. 4/2022 se o nich psalo jako o *limitech technicky a ekonomicky racionálních*. Pomocí

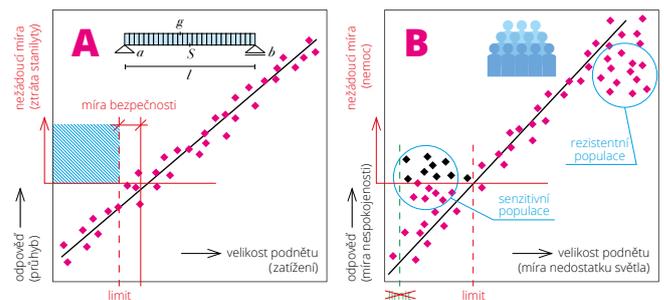
diagramu publikovaného prof. MUDr. Jiřím Havránkem, CSc. (Hluk a zdraví, Avicenum, Praha, 1990) bylo ukázáno, jak lze tyto limity na základě konsenzu stanovit. Profesor Jiří Havránek (1928–2003) působil na katedře hygieny 3. lékařské fakulty Univerzity Karlovy. Na stejném diagramu je také možné ukázat, jak se tvoří *absolutní technické limity*. Poslouží k tomu levá polovina tohoto diagramu (viz obr. 1).

Zde je možné si představit, že diagram zobrazuje výsledky zkoušek chování určitého typu prostého nosníku – závislost mezi jeho zatížením a průhybem. Výsledkem takového sledování je přímá úměrnost s minimálním rozptylem způsobeným přípustnými tolerancemi při výrobě. Stejně jako při stanovení *racionálního limitu* (v pravé části obrázku) musí nejdříve odborník určit míru průhybu, která už je pro daný nosník nežádoucí. Hrozí, že při větším průhybu může být ohrožena stabilita objektu. Limitní zatížení se pak stanoví podle uvedené přímé úměrnosti s jistou mírou bezpečnosti, která je nezbytná vzhledem k tolerancím vlastností nosníku, jež připouští jeho výroba. Jedná se o *limit absolutní*. Nelze vůbec připustit možnost většího průhybu, než bylo odborně určeno. Hrozí totiž závažné důsledky včetně zřícení konstrukce. V poli diagramu, které je vyznačeno modrým šrafováním, se nesmí vyskytnout ani jeden „jedinec“ ze souboru nosníků. Jak je patrné, existují dva navzájem zcela odlišné typy technických limitů: limity absolutní a limity technicky a ekonomicky racionální. Vlastnosti obou typů jsou uvedeny v tabulce č. 1.

Rozdíl mezi oběma druhy limitů by měl být respektován při tvorbě norem a technické legislativy. Absolutní limity jsou blízké spíše technickému uvažování, zatímco s racionálními limity často pracuje preventivní zdravotnictví a jsou dobře vnímány i některými architekty. Proto není dobré, že posuzování denního osvětlení a proslunění bytů bylo v naší republice svěřeno stavebním úřadům. Autor článku se domnívá, že hygiena by s touto problematikou pracovala citlivěji.

Nařízení typu „B“ (racionální) je možno přizpůsobit místním podmínkám. Například v normách ČSN 73 4301 Obytné budovy: 2004 a ČSN 73 0580-1 Denní osvětlení budov – Část 1: Základní požadavky: 2007 najdeme ustanovení, která připouštějí nedodržení limitů proslunění a denního osvětlení při zastavování proluk v souvislé zástavbě.

Bez těchto ustanovení by totiž norma byla v rozporu s § 1013 občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. Z praxe někdy přicházejí náměty typu: jestliže se připouští nedodržení limitů proslunění při zástavbě proluk a lidé „to vydrží“, proč tedy nezrušíme požadavky na proslunění vůbec – vydrží to zřejmě všichni a alespoň to bude spravedlivé. Tento přístup je samozřejmě nesprávný, protože se jedná o limity typu „B“, které souvisí s vlivem kritéria na populaci lidí, s ochranou veřejného zdraví. O příznivých účincích slunečního záření na zdraví není pochyb. Stačí jen připomenout jeho baktericidní účinek a jeho nezastupitelnou účast při tvorbě vitamínu D v lidském těle. Vitamin D podporuje imunitu organismu proti nakažlivým nemocem. Proto přicházejí chřipkové a covidové epidemie právě v zimním období, kdy slunce svítí kratší dobu, vyskytuje se jen nízko nad obzorem, a proto máme v těle vitamínu D nedostatek.

Obr. 1: Diagram ostrých absolutních (A) a měkkých racionálních (B) limitů

Tab. 1: Porovnání vlastností absolutního a racionálního limitu

diagram na obrázku	A	B
název	Absolutní limit	Ekonomicky a technicky racionální limit
předmět posouzení	soubor neživých věcí	soubor živých jedinců – populace
příklad	zatížení prostého nosníku	zatížení populace nedostatkem slunečního záření
jedinci s nežádoucí odpovědí	žádní	malá část populace
možnost výjimky z nařízení	ne	ano
reakce systému při dodržování limitu bez výjimek	funguje správně – chrání všechny objekty	nežádoucí – neochrání všechny a zatěžuje systém nepřiměřenými problémy
reakce systému při používání výjimek	nežádoucí – některé objekty ztrácí stabilitu	funguje správně – chrání veřejné zdraví, jen malá část populace trpí
reakce systému při úplném zrušení požadavků	nežádoucí – mnoho objektů ztrácí stabilitu	nežádoucí – hromadný výskyt nezdravých řešení, trpí většina populace

Preventivní zdravotnictví (hygiena) chrání veřejné zdraví, nikoli zdraví všech jednotlivců. O jednotlivce se hygiena nezajímá. Starají se o ně jiné složky zdravotnického systému. Jde o to, aby v *průměru* populace zůstávala, pokud možno, co nejvíce zdravá. Cílem je zabránit hromadnému výskytu (epidemii) nežádoucích jevů, tj. v našem případě zabránit „epidemii“ způsobené nesprávným, zdraví nepodporujícím řešením budov. Taková epidemie totiž hrozí právě při úplném zrušení požadavků na proslunění. Úsilí preventivního zdravotnictví prioritně směřuje k bránění *hromadnému* výskytu chorob, a tím k úspoře výdajů na zdravotní péči v budoucnosti, nikoli ke stavu, kdy by vůbec nikdo nebyl nemocný.

Požadavky na proslunění nemohou být ve městě stejné jako na venkově

Nesprávný přístup k limitům typu „B“ se často objevuje tehdy, když požadavek na proslunění nebo denní osvětlení nelze v daných podmínkách řešení dodržet, například z důvodu úzkých ulic, jejich orientace ke světovým stranám či z důvodu velké výšky stávající zástavby. Kdo není schopen pochopit rozdíl mezi absolutním a racionálním limitem, bude volat po zrušení požadavku na proslunění v celém státě ve městech a obcích všech velikostí, až po nejmenší vesnici. Takové návrhy jsou ale příznakem hlubokého nepochopení fungování legislativy v oblasti hygieny a veřejného zdraví. Obtížnost splnění požadavků v některých lokalitách, zejména v zástavbě městských center, nelze popřít. Avšak řešením není zrušení požadavku, ale výjimka z povinnosti jeho dodržení. Zřetelně se jedná o limity typu „B“, kde je výjimka přípustná, respektive v mnoha případech dokonce potřebná. Výjimkou se totiž předejde nežádoucím důsledkům nesprávně uplatňované legislativy, kdy právě není dostatečně vnímán rozdíl mezi absolutními a racionálními limity. Takové nežádoucí důsledky mohou mít podobu návrhů pilovitého natáčení částí průčelí směrem k jihu, vytváření lodžii s okny v boční stěně tam, kde lodžii nikdo nikdy nepotřeboval, kolaudování bytových jednotek jako ateliérů, ve kterých se po kolaudaci stejně bydlí, a dalších podobných „hrůz“, které určitě zpracovatel technické normy či vyhlášky způsobil nechtěl.

Úkolem právní úpravy v oblasti stavební světelné techniky tedy není rušení užitečných požadavků, které se v některých lokalitách zástavby měst zdají příliš přísné, ale vytvoření takových pravidel, která umožní výjimky z požadavků tam, kde je obtížné či nemožné limity dodržet. Je nutno uznat, že se nejedná o úkol jednoduchý, protože je třeba navrhnout takový systém, kde udělení výjimky bude co nejméně závislé, nejlépe nezávislé, na vůli úředníků schvalujících výstavbu. Úředníci totiž zpravidla k udělení výjimky buď nemají dost odvahy, anebo naopak existuje obava z případných úředníků „příliš odvážných a individuálně motivovaných“. Nová evropská norma ČSN EN 17037 Denní osvětlení budov: 2019 poskytuje dobré podmínky pro volnější a a podle místních podmínek strukturované právní prostředí, protože téměř všechny jeho limitní hodnoty jsou uvedeny v jeho informativní (tedy nepovinné) části. Tím je ponechán relativně velký prostor pro kreativitu tvůrců národních norem a vyhlášek.

Česká republika převzala ČSN EN 17037 Denní osvětlení budov překladem v srpnu 2019. Zároveň byly změnami upraveny stávající české normy s cílem odstranit rozpory s novou evropskou normou. Česká agentura pro standardizaci má v plánu vydat ČSN 73 0582 Denní osvětlení budov – doplňující informace. Tato norma má v sobě soustředit všechny dosud platné zbylé články starých českých norem a poskytnout bližší výklad ke způsobu používání evropské normy. Bohužel práce na této doplňující normě zatím už tři roky stojí, což činí problémy v praxi a zejména při koncipování novely vyhlášky 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby. Minimálně ve věci proslunění budov nás již okolní státy předbíhají.

Inspirujme se v zahraničí

Slovenská STN 73 4301 Bytové budovy: 2021 stanoví, že všechny byty se musí navrhovat tak, aby byly prosluněné. Podmínky proslunění bytů jsou téměř totožné s naší ČSN 73 4301 Obytné budovy: 2004. Důležité je, že dnem posuzování proslunění není 1. březen, ale v souladu s evropskou normou 21. březen. Při posuzování se používá jednotná zeměpisná šířka 48,2° pro celé Slovensko. V historických částech sídelních útvarů v odůvodněných případech postačí proslunění po dobu jedné hodiny. Umožňuje to národní výjimka, kterou si Slovensko při koncipování EN 17037 vyjednálo. Například území města Bratislavy má vymezené zóny s rozdílnými požadavky podle hustoty zástavby.

V polských předpisech se praví, že místnosti určené pro hromadný pobyt dětí, s výjimkou chemických a fyzikálních laboratoří a uměleckých dílen, by měly být při rovnodennosti 21. března mezi 8:00 až 16:00 hodinou vystaveny přímému slunečnímu záření minimálně po dobu tří hodin. Totéž se požaduje u obytných místností mezi 7:00 až 17:00 hodinou. Ve vícepokojových bytech mají být tyto požadavky splněny alespoň v jedné místnosti. V budovách umístěných v centru města je přípustné omezit požadovanou dobu slunečního záření na 1,5 hodiny. Pro jednopokojové byty v těchto budovách není požadovaná doba proslunění stanovena.

Ve světě je právně zabezpečeno přirozené právo lidí na přístup ke slunečnímu záření různě. Podrobný popis lze najít například v práci prof. Hrašky. V oblasti denního osvětlení bytů mohou být inspirací úvahy o posuzování obytných místností v prostoru funkčně vymezeném jen do určité hloubky (např. 1,5 m) od okenní stěny. Požadavky na proslunění mohou být strukturovány podle směru ulic vzhledem ke světovým stranám. Požadavky na proslunění i denní osvětlení mohou být strukturovány podle členění území, podle charakteru lokality, podle šířky uličních prostranství a podle výškové úrovně zástavby.

V tzv. Pražských stavebních předpisech je toto členění velmi precizně a důkladně provedeno. Stačí jen na toto, nebo obdobné členění navázat. Při určitém poměru výšky zástavby k šířce ulice by mohl být požadavek na proslunění a denní osvětlení automaticky mírněn nebo zcela odpuštěn v nejnižších podlažích, tj. od 2. NP výše. V tradiční blokové zástavbě typu pražských čtvrtí Vinohrady a Dejvice totiž bylo 1. NP vždy vyhrazeno pro obchod a služby. Tím spíše by neměly být tolerovány byty v suterénních prostorech.

Věřme, že (jako už tolikrát v minulosti) se česká technická normalizace a stavební legislativa vypořádá s aktuálními problémy denního osvětlení a proslunění bytů racionálním způsobem a přispěje tak k udržení dosavadní vysoké kvality nově budovaných i rekonstruovaných budov.

doc. Ing. Jan Kaňka, Ph.D.
odborník na osvětlení a proslunění budov

Literatura a odkazy na příslušné normy jsou uvedeny na zpravy.ckait.cz

ČKAIT ovlivňuje právní prostředí

Neustále se proměňující právní prostředí průběžně sleduje a připomínkuje Legislativní komise ČKAIT. Na zasedání č. 9/2022 dne 8. listopadu 2022 v Praze prodiskutovalo přítomných 12 členů mimo jiné podzimní přívál zákonů, které jsou převážně zařazeny na program 45. schůze Poslanecké sněmovny od 15. listopadu 2022. Mnohé totiž budou významně ovlivňovat výkon profese autorizovaných osob.

Ing. Hladík přivítal členy Legislativní komise ČKAIT (LK), přítomné jak prezenčně, tak i online. Představil JUDr. Evu Kuzmovou, kterou Představenstvo ČKAIT nově jmenovalo členkou LK. Jednání se účastnili: Ing. Karel Blecha, Mgr. Helena Dalešická, Ing. František Hladík, Ing. arch. Martina Hovořáková, JUDr. Eva Kuzmová, Ing. Radim Loukota, Mgr. Jana Macháčková, Ing. Danka Makalová, Ing. Erika Malá, Ing. Martin Mandík, Ing. Petr Serafín, Ing. Ladislav Schwarz, Ing. Jaromír Šišma, Ing. Jitka Víchová.

Často kladené otázky

Mgr. Dalešická informovala o plnění úkolů LK. Odpovědi na často kladené otázky byly uveřejněny na webu ČKAIT v rubrice FAQ. Týkaly se odpovědnosti stavbyvedoucího za změny stavby oproti povolené PD.

Přehled nových právních předpisů je na PROFESISu

Informace o nově vydaných právních předpisech jsou pravidelně – obvykle jednou měsíčně – zpracovávány JUDr. Vobrátilovou a uveřejněny na webu v právní sekci informačního systému PROFESIS: <https://profesis.ckait.cz/dokumenty-ckait/pravni-informace/>

Přehled projednávaných novel zásadních zákonů

Tisk č. 330/0 – Vládní návrh věcné novely stavebního zákona č. 283/2021 Sb. ve znění novely č. 195/2021 Sb. byl zařazen k projednání na pořad 45. schůze (od 15. listopadu 2022). Na webu ckait.cz bylo umístěno aktuální znění navrhované novely ve sbírce dokumentů k rekodifikaci. Předseda Ing. Robert Špalek odeslal na Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR) 6 bodů s pozměňovacími návrhy na doplnění této novely.

Tisk č. 313/0 – Vládní návrh novely energetického zákona, která se dotýká znění stavebního zákona č. 183/2006 Sb. byl podle usnesení hospodářského výboru doporučen ke schválení v upraveném znění 313/1.

Tisk č. 163/0 – Vznik nové profesní komory autorizovaných zeměměřičů navrhuje vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 200/1994 Sb., o zeměměřictví a o změně a doplnění některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 47/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 200/1994 Sb., stavební zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu. Pozměněné znění zemědělským výborem PSP je ve verzi tisku č. 163/3.

Tisk č. 333/0 – Povinnost komor ČKA a ČKAIT informovat Ministerstvo vnitra o údajích členů ke zřízení datových schránek, které budou pro autorizované osoby povinné od 1. července 2023, přináší vládní návrh novely zákona o elektronických úkonech a autorizované konverzi (čl. I bod 6 návrhu novely). Navržen na pořad 45. schůze.

Tisk č. 164/0 – Senátní návrh novely horního zákona č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství, byl zařazen na pořad 45. schůze.

Tisk č. 295/0 – Liniový zákon se má změnit podle návrhu poslanců Ivana Adamce, Pavla Blažka, Kláry Dostálové, Aleny Schillerové, Petra Fialy a dalších, kterým se mění zákon č. 416/2009 Sb., o urychlení výstavby dopravní, vodní a energetické infrastruktury a infrastruktury elektronických komunikací (§ 90 odst. 2). Navržen na pořad 45. schůze.

Tisk č. 31/0 – Návrh na změnu autorského zákona č. 121/2000 Sb. předložil garanční výbor: Výbor pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu.

Tisk č. 286/0 – Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, navržen na pořad 45. schůze (od 15. listopadu 2022).

Tisk č. 328 – Vládní návrh zákona o jednotném environmentálním stanovisku navržen na pořad 45. schůze.

Tisk č. 329 – Vládní návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o jednotném environmentálním stanovisku, navržen na pořad 45. schůze.

Připomínkové řízení

Stále se stává, že některé pro Komoru zásadní zákony jí nejsou zaslány v rámci připomínkového řízení. Náměstek pro komunikaci na Ministerstvu průmyslu a obchodu bude požádán o nápravu. V listopadu se v připomínkovém řízení jednalo o dvou klíčových dokumentech: **novel energetického zákona č. 458/2000 Sb. a změně Ústavy ČR.**

Mgr. Macháčková informovala o harmonogramu prací MMR. Návrhy vyhlášek k novému stavebnímu zákonu lze očekávat v příštím roce. Novou úpravu FVE připravuje MMR v návaznosti na chystanou novelu stavebního zákona č. 183/2006 Sb. a energetický zákon, dále připravuje MMR také metodiku pro instalaci fotovoltaických elektráren. MMR předalo ČKAIT výzvu k projednání iniciativy SONS k doplnění bezbariérové klauzule do stavebního zákona. Byla předána Ing. Zdařilové.

Ing. František Hladík
předseda Legislativní komise ČKAIT

Foto: Stráský, Hustý a partneři s.r.o.

Nízké ceny projektové dokumentace u veřejných zakázek likvidují stavebnictví i technické vzdělání

Nejnižší cena jako základní parametr výběrových řízení na veřejné zakázky ve stavebnictví stále převažuje. A to i přesto, že zákon o zadávání veřejných zakázek již od roku 2016 požaduje vybírat zhotovitele podle „ekonomické výhodnosti nabídek“. Ta se hodnotí na základě poměru nabídkové ceny a kvality včetně poměru nákladů životního cyklu a kvality.

I tak stále přetrvává selekce sledující především, anebo i výhradně, nejnižší nabídkovou cenu. ČKAIT dokonce registruje několik případů, kdy jsou vysoce kvalifikované činnosti soutěženy v elektronické aukci s jediným nebo významně převažujícím kritériem – nejnižší cenou.

„Pokud má nejnižší nabídková cena váhu 80 až 90 %, pak nelze hovořit o ekonomické výhodnosti. Stavba postavená z nejlevnějších materiálů podle nejlevnějšího projektu se obvykle stavebníkovi významně prodraží při následném provozu a údržbě. Takovéto postupy jsou neudržitelné nejen společensky, ale i z hlediska environmentálního,“ varuje Ing. Robert Špalek, předseda ČKAIT, a dodává: *„Politika nejnižší nabídkové ceny za projektové práce ovlivňuje i zájem studentů o obor. Kombinace obtížného studia, vysoké odpovědnosti a nízkého platu je opravdu dávelská.“*

Předseda Komory zastupující 32 000 autorizovaných osob na to upozornil i na Setkání lídrů českého stavebnictví, které se konalo 10. listopadu 2022 v míčovně Pražského hradu. Tlak na nízké marže může ještě dále urychlit odliv absolventů ze stavebnictví, které je už nyní personálně poddimenzované. Situace je tím více alarmující vzhledem ke skutečnosti, že zadavatel může podle zákona také stanovit pevnou cenu a hodnotit pouze kvalitu plnění. Toto ustanovení zákona o zadávání

veřejných zakázek by bylo výhodné, pokud by zadavatel měl omezené zdroje a chtěl by za ně pořídit co nejkvalitnější plnění. Bohužel se však nepoužívá téměř vůbec.

U projektových prací nesmí být nejnižší nabídková cena jediným kritériem

Zadavatel dokonce podle zákona nesmí stanovit ekonomickou výhodnost pouze na základě nejnižší nabídkové ceny u projektových a architektonických služeb uvedených v oddíle 71 hlavního slovníku jednotného klasifikačního systému. Jde například o tyto práce: architektonické a technicko-inženýrské služby, stavební dozor, technické projektování, příprava návrhů, projektů a studií, odhad nákladů... Kritérii kvality mohou být zejména technická úroveň, estetické nebo funkční vlastnosti, uživatelská přístupnost, sociální, environmentální nebo inovační aspekty, organizace, kvalifikace nebo zkušenost osob, které se mají přímo podílet na plnění veřejné zakázky, úroveň servisních služeb či podmínky a lhůta dodání nebo dokončení plnění. Náklady životního cyklu se stanoví součtem pořizovacích nákladů, nákladů souvisejících s užíváním stavby, nákladů na údržbu a případně nákladů spojených s koncem životnosti.

Lávka přes Labe v Nymburce aneb když se nesoutěží o nejnižší cenu projektu

Lávka pro pěší v Nymburce získala nejen řadu prestižních ocenění (Stavba roku 2022, Grand Prix Obce Architektů za novostavbu a v rámci přehlídky Stavba roku Středočeského kraje Cenu ČKAIT a Cenu hejtmanky Středočeského kraje za největší přínos Středočeskému kraji), ale v porovnání s mnoha jinými lávkami byla její realizace ekonomicky výhodná i rychlá. Městu se podařilo lávku otevřít pro veřejnost tři roky poté, co vypsal výběrové řízení na autora projektové dokumentace. Výběrové řízení na zpracovatele projektové dokumentace lávky v Nymburce bylo zahájeno na jaře 2018, a to formou užší soutěže o návrh. Přihlásit se mohl kdokoliv, odborná porota vybrala podle referencí uchazečů šest nejhodnějších účastníků, kteří posléze předložili soutěžní návrhy. Nezávislou část poroty tvořili dva uznávaní architekti a dva přední inženýři s bohatými zkušenostmi s realizací mostních konstrukcí. Hodnotícím kritériem byla v souladu se zákonem o veřejných zakázkách komplexní kvalita řešení s ohledem na budoucí

stavební náklady. Soutěžní návrhy byly posuzovány anonymně. Po otevření obálek s identifikačními údaji uchazeče se ukázalo, že jako nejhodnější byl doporučen návrh týmu Stráský, Hustý a partneři s.r.o. Soutěž o návrh skončila v září 2018. V navazujícím jednacím řízení bez uveřejnění se upřesnily smluvní podmínky, termíny, pojištění a nabídková cena. Zakázku získal vítězný tým, který na začátku roku 2019 začal zpracovávat projektovou dokumentaci. V létě 2020 byl vysoutěžen hlavní dodavatel stavby, kterým se stal Hochtief CZ a. s. s nabídkovou cenou ve výši 104,221 mil. Kč bez DPH. Lávka v Nymburce byla dokončena v létě 2021 za vysoutěženou cenu, tj skutečné jednotkové náklady činily 71 213 Kč/m². Konstrukci lávky tvoří předpjatá betonová mostovka, která je v hlavním poli zavěšena na dvou vně skloněných ocelových obloucích. Při celkové délce 228,4 m a šířce 5,5 m je plocha mostu včetně ramp 1 463,5 m². Rozpětí oblouků je 103 m, jejich vzepětí je 11,3 m. Tloušťka mostovky je 0,59 m.

Komora požaduje, aby nejnižší cenová nabídka nebyla ani převažujícím kritériem

ČKAIT proto mimo jiné požaduje, aby do nyní projednávaného koncepčního dokumentu Politika architektury a stavební kultury České republiky bylo vloženo, že nejnižší nabídková cena projektové dokumentace nejenže nebude jediným, ale ani převažujícím kritériem pro výběr zhotovitele projektové dokumentace.

Komora chce iniciovat dodržování a případně i úpravu zákona o veřejných zakázkách a šířit osvětu i mezi samotnými zadavateli. Zároveň zadavatelům doporučuje, aby při hledání zpracovatele projektových prací zohlednili jejich předpokládanou časovou náročnost a pomoci vhodných programů a definice zadání stanovili nejen předpokládanou cenu, ale i mimořádně nízkou nabídkovou cenu.

Nízké ceny likvidují i zájem o technické vzdělání, chybí mladí odborníci

I přes náročné ekonomické období je současná praxe dehonestující i likvidační nejen pro celé české stavebnictví, ale i pro systém technického vzdělávání. „Je totiž nepravděpodobné, že technicky vzdělaný projektant se zkušenostmi, odpovídajícím profesním pojištěním a vysokou osobní odpovědností za provedené práce bude pracovat za menší hodinovou sazbu než prodavač v supermarketu,“ je přesvědčen Ing. Špalek.

Popsaný jev se netýká jen veřejných zakázek, ale rovněž soukromého sektoru. Tlak na nejnižší soutěžené ceny bez adekvátního přihlídnutí ke kvalitativním parametrům potenciálních dodavatelů však podle Komory skýtá řadu rizik. A to bez ohledu na fakt, zda je vybírán projektant nebo zhotovitel či subdodavatel stavebního díla. Vedle náročného dodržení kvality a vysoké kvalifikace jde rovněž o zkušenosti a například i vklad v podobě úspor během příprav, realizace i provozu staveb.

Odborné služby nelze nakupovat jako spotřební zboží

Podle ČKAIT jsou takto koncipovaná výběrová řízení a zakázky v rozporu se vždy deklarovanou snahou o kvalitu díla. „Duševní práce projektanta bývá často stavěna na rovinu s nákupem spotřebního zboží, což je nepřijatelné a škodlivé. Můžeme předpokládat, že za zlomek obvyklé ceny lze obdržet kvalitní a trvale udržitelné stavební dílo?“ táže se Ing. Špalek.

ČKAIT si uvědomuje napjatou situaci v celé tuzemské ekonomice a hospodářství. Proto zadavatelům zakázek doporučuje vícekritériální hodnotící systémy, které budou vedle hospodárného přístupu k rozpočtu sledovat i další parametry. Vychází i z toho, že projektová dokumentace tvoří v celkové částce vynaložené na stavbu obvykle jen zlomek investice. V případě výběru skutečně nejkvalitnějšího, nikoliv vždy nejlevnějšího, dodavatele či zhotovitele nemusí při výstavbě a provozu docházet k finančním ztrátám. Ty bývají u podceněné přípravy stavby při její následné realizaci často řádově vyšší.

Vynuceně nízké marže však neznamenají nižší odpovědnost. Jak se shodla většina z 30 významných osobností, které ČKAIT ocenila u příležitosti svého letošního 30. výročí, jsou to právě tyto rozevírající se nůžky mezi nároky a odměnou, jež odrazují zájemce o studium na stavebních fakultách a fakultách architektury. Nedostatek kvalitních odborníků přitom trápí nejen podnikatele, ale i úřady na všech úrovních.

„Je skvělé, že stále máme tolik kolegů a kolegyní, kteří ve své práci vidí smysl a celospolečenské poslání. Je však povinností Komory podpořit je odpovídajícími podmínkami pro práci. Bez toho nelze vytvářet kvalitní prostředí pro život všech občanů,“ uzavírá Ing. Špalek.

Ing. Markéta Kohoutová, Jiří Hlinka
Tiskové oddělení ČKAIT

Jednostupňové dokumentaci je lépe se vyhnout

Tento článek vzniká jako odpověď na dotaz autorizované osoby ohledně požadavku stavebníka na zpracování „jednostupňové projektové dokumentace vč. soupisu prací, služeb a dodávek“. ČKAIT s poukázáním na věcnou nejasnost takto formulovaného smluvního závazku nedoporučuje na tento smluvní požadavek přistupovat.

V současné době se jedná o častou praxi, kdy zadavatelé v zadávací dokumentaci, resp. adhezní smlouvě o dílo požadují zpracování tzv. jednostupňové dokumentace, která je „sloučením“ dokumentací pro stavební povolení nebo společné povolení apod. a dokumentace pro provádění stavby. Dále v této souvislosti odkazují na vyhlášku č. 499/2006 Sb., o dokumentaci staveb, ve znění pozdějších předpisů. Z hlediska právního rámce vyhláška o dokumentaci staveb nezná takový druh dokumentace, přičemž v § 1 až § 5 taxativně vyjmenovává veškeré druhy projektových dokumentací pro stavby.

ČKAIT s poukázáním na věcnou nejasnost takto formulovaného smluvního závazku **nedoporučuje** na tento smluvní požadavek přistupovat. Již v rámci žádosti o vysvětlení zadávací dokumentace je vhodné učinit dotaz na rozsah požadované dokumentace a její přesné určení. Tímto postupem bude případná nesrozumitelnost zadávací dokumentace předem vyjasněna.

Zadavatelé by měli dodržovat příslušné vyhlášky

V obecné rovině ČKAIT sděluje zadavatelům, aby postupovali v souladu s vyhláškami

- č. 499/2006 Sb., o dokumentaci staveb, ve znění pozdějších předpisů
- č. 146/2008 Sb., o rozsahu a obsahu projektové dokumentace dopravních staveb, ve znění pozdějších předpisů

ve vztahu k veřejným zakázkám s vyhláškou č. 169/2016 Sb., o stanovení rozsahu dokumentace veřejné zakázky na stavební práce a soupisu stavebních prací, dodávek a služeb s výkazem výměr, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 169/2016 Sb., o stanovení rozsahu dokumentace veřejné zakázky na stavební práce a soupisu stavebních prací, dodávek a služeb s výkazem výměr, ve znění pozdějších předpisů v § 2 odst. 1 a 2 uvádí, že:

(1) Dokumentací podle § 92 odst. 1 písm. a) zákona o zadávání veřejných zakázek je dokumentace, která rozsahem odpovídá

a) projektové dokumentaci pro provádění stavby podle vyhlášky o dokumentaci staveb,

b) projektové dokumentaci pro provádění staveb podle vyhlášky o rozsahu a obsahu projektové dokumentace dopravních staveb, nebo

c) dokumentaci bouracích prací podle vyhlášky o dokumentaci staveb.

(2) Dokumentace podle odstavce 1 (dále jen „dokumentace pro zadání stavebních prací“) určuje stavbu v technických, ekonomických a architektonických podrobnostech, které jednoznačně vymezují předmět veřejné zakázky, jeho hmotové, materiálové, stavebně-technické, technologické, dispoziční a provozní vlastnosti, vzhled a jakost, a umožňuje vyhotovit soupis stavebních prací, dodávek a služeb (dále jen „soupis prací“) včetně výkazu výměr.

Na tento postup současně navazuje § 158 zákona č. 183/2006 Sb., stavební zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Současně by měla být také dodržena poslušnost jednotlivých stupňů projektové dokumentace staveb ve smyslu vyhlášky č. 499/2006 Sb., kde se v příloze č. 13 uvádí k dokumentaci pro provádění stavby, že: *„...Vychází se ze schválené projektové dokumentace pro ohlášení stavby nebo pro vydání stavebního povolení, u staveb technické infrastruktury nevyžadujících stavební povolení ani ohlášení se vychází z dokumentace pro vydání územního rozhodnutí nebo územního souhlasu.“*

Obecně lze u menších staveb, kdy je nutno zadavatelem **ad hoc** posoudit rozsah stavby, její umístění v území, dopad a vazby na okolí atd., **výjimečně** připustit tento požadavek, tedy zpracování tzv. „jednostupňové projektové dokumentace“. Z pohledu zákona ale důrazně doporučujeme tuto dokumentaci nazvat např. „dokumentace pro vydání společného povolení v rozsahu dokumentace pro provádění stavby, resp. dokumentace pro vydání stavebního povolení v rozsahu dokumentace pro provádění stavby“ apod. Tedy jednoznačně definovat, jakou dokumentaci má zadavatel na mysli, a dále jednoznačně uvést, v jakém rozsahu bude zpracována.

Tímto je splněn požadavek vyhlášky č. 169/2016 Sb., která jednoznačně mluví o rozsahu projektové dokumentace.

Obecně bych ale s užíváním této praxe byl velmi obezřetný. Zadavatel by neměl usilovat o dosažení úspory na ceně za projektovou dokumentaci tím, že bude požadovat jen její jednostupňové provedení. Tento postup pak navíc na zpracovatele projektové dokumentace klade nemalé nároky, které se nutně musí odrazit v odpovídající nabídkové ceně.

Ing. Libor Kubát

předseda Komise pro zadávání veřejných zakázek ČKAIT

Podélně nosné panelové systémy na Ostravsku

Téma oprav panelových domů, v nichž bydlí téměř třetina obyvatel ČR, je velmi aktuální. A protože není panelák jako panelák, v Z+i přinášíme další pokračování série článků o specifikách jednotlivých panelových soustav. Cílem je usnadnit orientaci autorizovaným osobám při vyhodnocení nově navržených úprav nosných konstrukcí u panelových domů, zejména s vyšším počtem podlaží.

Přednáškové semináře i publikace „Otvory v panelových domech“ se zabývaly výhradně dominantními příčně nosnými systémy panelových domů. Na Ostravsku, nejdynamičtěji se rozvíjející oblasti ve výstavbě bytových domů v padesátých a šedesátých letech minulého století, byly realizovány i podélně nosné systémy paneloblokové či panelové, dříve stavěné zásadně vyzdívanou variantou svislých stěn. U soustav s menším počtem nadzemních podlaží (např. systémů T11, T13, T15) není třeba podávat speciální informace, autorizované osoby si jistě dokážou vyhodnotit situaci samy. U soustav T02B OS a zejména T03B OS, stavěných až do osmi nadzemních podlaží, bych však rád podal alespoň jednoduchý popis, který snad umožní lepší orientaci při vyhodnocení nově navržených úprav nosných konstrukcí těchto domů.

Systém T03B OS je podélně nosný systém, užívaný až pro výškovou úroveň osmi nadzemních podlaží s konstrukční výškou 3,0 m. Jde o dvoutrakt s hloubkou jednotlivých modulů 5,4 m. Stropní panely délky 5,3 m byly dutinové výšky 215 mm z betonu přibližně C16/20. Vnitřní podélná stěna byla nahrazena pilířovým systémem z prostého betonu. Průvlaky nad pilíři byly prováděny ze železobetonových prefabrikátů. Podélné obvodové stěny byly provedeny ze struskopemzových blokopanelů, jejichž tloušťka činila 240–375 mm, podle individuálních návrhů projektových dokumentací v závislosti na období respektujícím zvyšující se požadavky na tepelnou pohodu v domech. Na podélných a štítových okrajích příčného směru byla stropní tabule opatřena monolitickými vyztuženými věnci lemovanými okrajovými prefabrikovanými věncovkami. Suterénní stěny byly prováděny z monolitického betonu. Příčky byly realizovány ze struskopemzových blokopanelů v tloušťce 60–120 mm. Základové konstrukce tvořily monolitické pravoúhlé rošty.

Zásahy do nosných pilířů střední podélné rámové konstrukce se nedoporučují, případně pouze na základě důkladného statického posouzení, provedeného po detailní prohlídce, průzkumu a vyhodnocení současného stavu těchto konstrukcí. Zásahy do nenosných svislých konstrukcí – příček – je možné realizovat rovněž po individuálním vyhodnocení zpracovatele příslušné dokumentace navrhovaných úprav.

Je zapotřebí vždy respektovat okolnost, zda se objekt nalézá na poddolovaném území, či nikoliv, a tomu přizpůsobit hloubku posuzování problematiky. Závěry doporučuji vždy projednat s majiteli domu (bytové družstvo, SVJ apod.)

V okresech, nalézajících se v oblastech seizmicity s návrhovým zrychlením půdního masivu nad hodnotu $a_{gr} = 0,05$ g, je třeba vzít v potaz hodnotu tohoto účinku na nosné konstrukce alespoň vhodným konstrukčním opatřením podle požadavků ČSN EN 1998-1. Průkaz výpočtem je vyžadován podle vydané seizmické mapy z roku 2016 pro hodnotu zrychlení $a_{gr} = 0,08$ g, ta se ovšem nově na území ČR nevyskytuje. Tuto záležitost doporučuji rovněž projednat závazně s majiteli domů, neboť v době realizace jejich výstavby nemuselo území podle tehdy platných předpisů být seizmickou oblastí.

Pro informaci uvádím normovou (dnes korespondující s hodnotou charakteristickou) únosnost dutinových stropních panelů: PZD – 64p 529/99/21,5 cm, hmotnost 1 575 kg, $M_n = 24,58$ kN.m.

Ing. Jaromír Vrba, CSc.
čestný člen ČKAIT

Více informací na webu zpravy.ckait.cz a profesis.cz

Montáž systému T03B OS

Ze zasedání představenstva v listopadu 2022

Přinášíme výběr nejdůležitějších bodů projednávaných Představenstvem ČKAIT na 5. zasedání, které se konalo 24. listopadu 2022 v Praze. ČKAIT uvažuje o nákupu nové budovy v Praze.

Stav autorizací a žádostí

Pro rok 2023 je pro sliby v Praze opět zajištěna Betlémská kaple, a to v termínech 28. 2., 27. 4., 22. 6., 31. 10., 30. 11. Termíny slibů v Brně budou 14. 4., 23. 6., 8. 12.

Počet autorizací a žádostí k 23. listopadu 2022:

	Celkem	Praha	Brno
Členů	32 359	20 618	11 741
Žádostí	228	142	86
Usazené AO	353		
Hostující	7		

Průběžné hospodaření ČKAIT v roce 2022

Náklady limitované části rozpočtu k 31. říjnu 2022 dosáhly hodnoty 79 %, byly čerpány ve výši 72,8 mil. Kč. Na konci roku se předpokládá vyrovnané, anebo mírně ztrátové hospodaření. Na jednání Ekonomické komise ČKAIT (plánovaném na 25. ledna 2023) a následně na Představenstvu ČKAIT 23. února 2023 bude ve schváleném rozpočtu na rok 2023 upřesněno využití položky „Rezerva představenstva“ ve výši 2,3 mil. Kč. Na základě výsledného hospodaření ČKAIT v roce 2022 sestaví Ekonomická komise návrh rozpočtu na rok 2024. Návrh bude předložen představenstvu 23. února 2023. Podle sdělení jednatelky IC ČKAIT, s.r.o., Ing. Janouškové, IC ČKAIT hospodaří v roce 2022 s kladným hospodářským výsledkem.

Pojištění autorizovaných osob - vize 2024

Pojišťovací makléř GrECo informoval o stavu vyplaceného plnění, vytvořených rezervách a škodním průběhu k 10. listopadu 2022. Výsledek je po stránce dodržení smluvních limitů v pořádku. Závěry z jednání Pojišťovací komise ČKAIT (16. listopadu 2022 v Brně) jsou následující: Pojistitel byl požádán o nový výpočet cen pojistného v případě zvýšení pojistné částky z 250 tis. Kč na 300, 350 a 400 tis. Kč pro možné zapracování do návrhu rozpočtu ČKAIT na rok 2024. Zájem o zvýšení pojistné částky bude u AO ověřen anketou.

Shromáždění delegátů

Příští shromáždění delegátů se koná 21. října 2023. Počet přítomných delegátů v roce 2022 byl nízký, proto představenstvo doporučuje výborům oblastí, aby si zvolily více náhradníků. Předseda kladně zhodnotil průběh i závěry shromáždění delegátů 2022. Ocenil účast významných hostů a ministra dopravy Mgr. Martina Kupky. Byly mj. předány Ceny Inženýrské komory

a při příležitosti oslav 30 let ČKAIT pamětní medaile vybraným osobám za jejich významný přínos Komoře. Shromáždění uložilo představenstvu 10 bodů, které jsou průběžně plněny. Diskusní příspěvky předané v písemné podobě byly vypořádány následovně:

Ing. Ježek doporučil odstranit nesoulad Volebního a jednacího řádu a § 6 čl. 2 Organizačního řádu o nutnosti výběru 1. místopředsedy představenstva z jiného regionu, než je předseda. Představenstvo se shodlo na ponechání řádu bez úpravy.

Ing. Ježek navrhl do § 1 čl. 2 doplnit větu „Každý kandidát má právo na rovné zacházení“. Zamítnuto hlasováním na shromáždění delegátů [56 pro – 73 proti – 6 zdržel se].

Ing. Trnka, st. doporučil představenstvu, aby zvážilo důsledky využití současného znění § 15 čl. 2 (vyloučení použití ustanovení § 6 odst. 2 tohoto řádu). Představenstvo příspěvek zvážilo a ponechá řád bez úpravy.

Ing. Málek doporučil představenstvu projednat podněty o energetické krizi popsané v příloženém dokumentu. Diskusní příspěvek bude předán k posouzení Profesionálnímu aktivu pro obory technika prostředí staveb a technologická zařízení staveb.

Ing. Urban podal náměty na úpravu stavebního zákona. Diskusní příspěvek bude předán k posouzení Legislativní komisi.

Hodnocení oslav 30letého výročí ČKAIT

Předseda kladně zhodnotil akce pořádané u příležitosti oslav 30 let ČKAIT: 10. října videomapping na fasádě Kongresového centra Praha představil tři desítky vybraných pozemních, dopravních, energetických a vodních staveb; 18. října se konal Inženýrský den v Brně; 20. října v Lichtenštejnském paláci proběhlo slavnostní předání ocenění 30 vybraným osobnostem a 18. listopadu galavečer 30 let Stavby roku v Rudolfinu. Na dalších akcích byly vybraným osobnostem předány pamětní medaile za významný přínos ČKAIT, především na shromáždění delegátů a jeho předvečer, na konferenci Městské inženýrství a při setkání inženýrských organizací zemí V4. Další medaile budou předány na valných hromadách oblastí.

Hledání kancelářských prostor

Předseda představil bytový dům s přízemními nebytovými prostory na adrese Legerova 10 v Praze. Členové představenstva byli seznámeni se stručným hodnocením budovy zpracovaným Ing. Bukovským. Představenstvo schválilo [10 pro – 4 proti – 0 zdržel se] pokračování jednání o nákupu ve vztahu k smluvním podmínkám a technickému stavu budovy.

Informace o novém stavebním zákonu

Ing. Špalek informoval o stavu legislativního procesu nového stavebního zákona i závěrech jednání s architektem Hlaváčkem z magistrátu HMP a Ing. Boháčem, ředitelem IPR.

Různé

Předseda Ing. Špalek informoval o Dopravní stavbě roku v Betlémské kapli, o své účasti na Konferenci k politikám architektury a stavební kultury, konferenci Setkání lídrů ve stavebnictví na Pražském hradě, o průběhu Stavby roku v Betlémské kapli, o závěrech deklarace V4. Informoval o připraveném memorandu s Komorou geodetů, pověření k podpisu bude per rollam. Informoval o pozvánce na Bavorský inženýrský den v termínu 10. – 12. února 2023.

1. místopředseda prof. Materna informoval o jednání na MPO s Ing. Serafínem o profesních kvalifikacích a o věcném záměru zákona o BIM. Jsou připraveny tři nové kvalifikace pro facility management a BIM. Informoval o žádosti prezidenta italské konfederace liberálních profesí o jednání.

Místopředseda Ing. Hladík navrhl jmenovat do Legislativní komise JUDr. Kuzmovou.

Místopředseda Ing. Pater informoval o jednání Rady pro podporu rozvoje profese v Ostravě. Jednání se zúčastnili noví členové Bc. Honzárek a JUDr. Kuzmová. Skončení na pozici předsedy profesního aktivu oznámili Ing. Špačková (PBR) a Ing. Štěpán (PZ).

Ing. Dospiva informoval o trvajícím zájmu tří členů o práci v aktivu pro obor geotechnika. Potvrzení per rollam. Dále informoval o spolupořádání konference BOZP a o přípravě technického standardu o instalaci fotovoltaiky na střechách.

Ing. Filip navrhuje do profesního aktivu pro obor dopravní stavby Ing. Marka Zděradičku.

Prof. Kabele informoval o aktivu energetických auditorů, který projednal změny vyhlášek o energetické náročnosti, přípravu evropských směrnic o budovách s téměř nulovou spotřebou energie, indikátor připravenosti pro inteligentní budovy, pravidla MPO a MZd o úsporách energií. Konstatoval, že noví energetičtí auditoři již nevznikají.

Ing. Loukota informoval o termínech pro vydání čísel Z+i v roce 2023.

Ing. Majer doporučuje změnit způsob připomínkování právních předpisů. Doporučuje s rozesílaným návrhem zaslat

popis navrhovaných změn, a uvést, zda se dotýkají členů či zájmů ČKAIT. Doporučuje zpřísnit přihlašování na akce ČŽV, aby nebylo možné zneužití. Navrhuje sjednotit URL YouTube a Facebook.

Ing. Řehůřková předložila žádosti nadace Stanislava Hanzla a nadačního fondu Stavební VUT v Brně – 20 000 Kč. Schváleno [13 pro – 0 proti – 0 zdržel se].

Ing. Zdařilová řeší stížnosti ze SONS. Bude se konat jednání na MMR o nesprávném používání materiálů pro řešení hmatových úprav. Na webu jsou zveřejněna aktualizovaná pravidla Ceny Inženýrské komory a elektronický formulář pro přihlášení.

Ing. Hnízdil předložil návrh úprav autorizačního zákona zpracovaných v březnu s ČKA a požádal předsedu autorizační rady, stavovského soudu a Legislativní komise o připomínkování.

Ing. Motyčka navrhl zavést systém objednávek a jejich schvalování v rámci systému kompetencí a finančních limitů.

Ing. Vokurka informoval o jednání s prof. Lábusem o uznávání škol a postupu o akreditacích.

Ing. Korbel informoval o jednání s předsedou a místopředsedou StS ČKA o postupech a řízeních v obou komorách.

Jednání se účastnili

Přítomní členové představenstva: Ing. Robert Špalek – předseda; prof. Ing. Alois Materna, CSc., MBA – 1. místopředseda; Ing. František Hladík – místopředseda; Ing. František Mráz – místopředseda; Ing. Jindřich Pater – místopředseda; Ing. Petr Dospiva, Ph.D.; Ing. Michal Drahorád, Ph.D.; Ing. Josef Filip, Ph.D.; prof. Ing. Karel Kabele, CSc.; Ing. Radim Loukota; Ing. Michal Majer; Ing. Věra Řehůřková; Ing. Martin Šafařík; omluveni: Ing. Karel Vaverka; Ing. Renata Zdařilová, Ph.D.

Přítomní hosté: prof. Ing. František Hrdlička, CSc. – předseda dozorčí rady; Ing. Jan Korbel – předseda stavovského soudu; Ing. Adam Vokurka, Ph.D. – předseda autorizační rady; Ing. Radek Hnízdil, Ph.D. – ředitel Kanceláře Komory; Ing. Ladislav Motyčka – ekonomický mandatář

Následující zasedání: 23. 2. 2023, 20. 4. 2023, 23.–25. 6. 2023 (OK Hradec Králové), 21. 9. 2023, 23. 11. 2023.

Ing. Radek Hnízdil, Ph.D.
ředitel Kanceláře ČKAIT

Valné hromady oblastí ČKAIT v roce 2023

leden

3. 1. – Hradec Králové
11. 1. – Jihlava
16. 1. – Plzeň
19. 1. – Pardubice

únor

2. 2. – Ústí nad Labem
6. 2. – Ostrava
7. 2. – Olomouc
8. 2. – Zlín
9. 2. – Brno

21. 2. – Karlovy Vary

28. 2. – Praha

březen

1. 3. – České Budějovice
8. 3. – Liberec

Daně z příjmů za rok 2022

I v roce 2022 byly přijaty daňové změny, z nichž některé platí už letos, některé až v roce 2023. V tomto článku jsou popsány nejdůležitější změny pro rok 2022 týkající se nejen daňových zákonů, ale i jiných povinností souvisejících s daněmi.

Tento článek nenahrazuje přesný text zákonů ani veškeré výklady k těmto zákonům. Pouze upozorňuje na problémy, se kterými je nutné počítat, a na určité skutečnosti, na něž je důležité dát si pozor.

Daně autorizovaných osob – zaměstnanců

Pokud jsou autorizované osoby zaměstnanci, tak veškeré daňové náležitosti za ně zařizuje zaměstnavatel, který je plátcem daně z příjmů. Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti je od roku 2021 počítána pouze z hrubé mzdy (superhrubá mzda byla zrušena). Základní sazba daně z příjmů zůstala ve stejné výši (15 %). Dále pro nadstandardní příjmy platí druhá sazba daně ve výši 23 %.

V současné době existuje mnoho tzv. daňových benefitů, tj. nepeněžních příjmů, které jsou u zaměstnance osvobozeny od daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a současně se z těchto příjmů neplatí zdravotní a sociální pojištění. Jedná se o možnost poskytování stravenek nebo stravenkového paušálu, vyplácení cestovních náhrad, zajišťování různých vstupenek na sportovní zápasy či kulturní akce, příspěvky na rekreaci apod. Vždy se musí jednat o nepeněžní příjmy, tj. vše musí platit přímo zaměstnavatel. Pokud tedy například zaměstnanec dostane příspěvek na dovolenou, musí být peníze poskytnuty přímo cestovní kanceláři, nikoliv zaměstnanci, protože v tomto případě by se již jednalo o mzdu, která by podléhala zdanění.

Pokud zaměstnanec v daném kalendářním roce má příjmy pouze ze závislé činnosti (tj. ze zaměstnání) u jednoho nebo postupně u více zaměstnavatelů a současně nemá jiné příjmy větší než 6 000 Kč, může požádat zaměstnavatele (do 15. února) o roční zúčtování daně. V tomto případě zaměstnavatel vypočítá celkovou daň zaměstnance a vypořádá vše při výpočtu mezd, kdy vrátí zaměstnanci přeplatek na dani přímo ve mzdě.

Pokud má zaměstnanec i jiné příjmy, tak po skončení kalendářního roku (v termínu do 1. dubna) musí podat daňové přiznání k dani z příjmů fyzických osob. Další možností je využití služeb daňového poradce, kterému je zaměstnancem dána plná moc na zpracování daňového přiznání, a tím dochází kromě jiného k posunutí termínu pro podání daňového přiznání na 1. července.

Už od roku 2014 je zde limit ve výši 10 000 Kč měsíčně. Z tohoto příjmu je odváděna konečná daň u zaměstnanců, kteří jsou zaměstnání na základě dohody o provedení práce a nemají podepsané prohlášení k dani. Zaměstnanec v tomto případě obdrží konečnou mzdu. (Na rozdíl od běžné mzdy, kdy je odvedena záloha na daň a celá daň je vypořádána až na začátku následujícího roku.) Z tohoto příjmu se také neodvádí pojistné.

Kromě dohod o provedení práce podléhají srážkové dani také příjmy ze závislé činnosti plynoucí na základě jiných titulů, a to příjmy do 3 500 Kč (dříve byl limit 3 000 Kč), pokud zaměstnanci nemají podepsané prohlášení k dani.

Současně je nutné sledovat i celkový příjem s ohledem na druhou sazbu daně, kdy je při překročení určité výše příjmu nutné odvést i daň, která je vypočtená vyšší sazbou daně. Podmínky jsou uvedeny dále v tomto článku.

Jak platí daně autorizované osoby podnikající na základě živnosti nebo podle autorizačního zákona

Fyzické osoby, které podnikají, mohou při evidenci svého podnikání postupovat třemi základními způsoby (navíc existuje ještě jeden speciální způsob, tzv. paušální daň, která je popsána níže):

- vedení účetnictví podle podmínek zákona o účetnictví
 - Fyzické osoby mohou vést účetnictví dobrovolně nebo povinně, pokud jejich obrat přesáhl částku 25 mil. Kč.
- vedení daňové evidence podle § 7b zákona o daních z příjmů
 - V tomto případě je nutné vést evidenci příjmů a výdajů a také majetku a závazků.
- použití výdajových paušálů podle § 7 odst. 7 zákona o daních z příjmů (stejně podmínky jako v roce 2021)
 - Fyzická osoba, která má příjmy z podnikání nebo jiné samostatně výdělečné činnosti a která neuplatní výdaje prokazatelně vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů (tj. výdaje skutečné), může uplatnit výdaje paušální. Pro určení správné výše výdajového paušálu je důležité stanovení činností, které fyzická osoba provádí.
 - Fyzická osoba podnikající podle živnostenského listu (např. živnost projektová činnost ve výstavbě, § 14 odst. 1 písm. b) autorizačního zákona) může použít výdajový paušál ve výši 60 %.
 - Fyzická osoba podnikající podle zvláštních právních předpisů (§ 14 odst. 1 písm. a) autorizačního zákona) může použít výdajový paušál ve výši 40 %.

Když se podnikající fyzická osoba připravuje na výpočet daně z příjmů, je tedy důležité, jaké činnosti provádí a jaký výdajový paušál se k těmto činnostem vztahuje. Když by se výše paušálních výdajů blížila nebo překračovala výši výdajů skutečných, je pro fyzické osoby vhodnější použití výdajů paušálních. Použití paušálních výdajů v těchto případech je výhodné, protože není nutné žádným způsobem výdaje prokazovat, je pouze nutné vést evidenci příjmů.

Maximální výše příjmu, při které je možné uplatnit maximální výši paušálu, jsou 2 miliony Kč. Celková výše paušálu je omezena na 800 000 Kč u paušálu ve výši 40 %, na 600 000 Kč u paušálu ve výši 30 %, na 1 600 000 Kč u paušálu ve výši 80 %, resp. 1 200 000 Kč u paušálu ve výši 60 %. To znamená, že pokud fyzická osoba má například příjmy ze živnosti ve výši 3 miliony Kč, kde 60 % je 1,8 milionu Kč, tak jako paušál může uplatnit maximálně částku ve výši 1 200 tis. Kč.

V případě využití paušálu lze také uplatnit slevy na manželku a daňové zvýhodnění na děti bez omezení. Pokud fyzická osoba provádí více druhů činností, musí výdajové paušály využít buď u všech, nebo u žádné, nelze kombinovat daňovou evidenci a výdajové paušály. Pokud fyzická osoba u některé činnosti vede účetnictví, je možné u jiné činnosti využít výdajový paušál.

Fyzické osoby musí po skončení kalendářního roku (v termínu do 1. dubna nebo do 1. května) podat daňové přiznání k dani z příjmů fyzických osob. V případě využití služeb daňového poradce, kterému je dána plná moc na zpracování daňového přiznání, se kromě jiného posouvá termín pro podání daňového přiznání na 1. července. Jak vyplývá z výše uvedeného, nejjednodušší je použití výdajových paušálů, kdy fyzická osoba vede pouze evidenci příjmů a není nutné sledovat žádné výdaje.

Paušální daň od roku 2021

Pro drobné živnostníky (neplátce DPH), kteří současně nemají příjmy ze závislé činnosti, je od roku 2021 zavedena tzv. paušální daň. Nabízí se jim možnost odvádět daň a platby na sociální a zdravotní pojištění jednou částkou a jedním formulářem.

Měsíční výše paušální daně pro rok 2022 byla ve výši 5 994 Kč; částka v sobě zahrnuje daň (100 Kč) a sociální a zdravotní pojištění. Za rok tedy bude zaplacená částka ve výši 71 928 Kč a nic dalšího placeno nebude. Není přitom nutné podávat daňové přiznání, ani přehledy na OSVČ a zdravotní pojišťovnu. Současně ale nebude možné uplatnit si žádné další výdaje ani slevy na dani.

Bohužel si tuto možnost nelze zvolit až na konci daňového období. Kdo ji chtěl využít již v roce 2022, musel na finanční úřad zaslat formulář „Oznámení o vstupu do paušálního režimu“ v termínu do 10. ledna 2022. Pro rok 2023 se v této oblasti očekávají změny, jak je popsáno dále.

Jak platí daň autorizované osoby – právnické osoby

Pokud autorizovaná osoba podniká jako právnická osoba, tak podle zákona o účetnictví musí vést účetnictví. Dále je nutné prověřovat podmínky zákona o účetnictví i zákona o daních z příjmů, jak již bylo řečeno výše.

Sazby daně z příjmů fyzických osob v roce 2022

Do roku 2020 byla v zákoně stanovena jedna sazba daně ve výši 15 % a současně v něm bylo uvedeno tzv. solidární zvýšení daně. Od roku 2021 došlo ke změně v tom, že zákon uvádí dvě sazby daně, a to 15 % a 23 %.

Na rozdíl od dřívějšího solidárního zvýšení daně, kdy se zvýšená daň platila pouze z příjmů ze závislé činnosti a z podnikání, podléhají této vyšší dani všechny příjmy, pokud celkový základ daně přesáhne limit stanovený v zákoně. Tento limit je stanoven ve výši 48 násobku průměrné mzdy a v roce 2022 jde o hodnotu 1 867 728 Kč.

Zavedení tzv. online finančního úřadu

V roce 2021 spustila daňová správa webovou stránku www.mojedane.cz a současně novou verzi portálu www.financnisprava.cz. Podle tvůrců tyto weby zohledňují moderní trendy a umožňují podnikatelům jednodušší správu daní.

Zdaňování studentů a uplatnění slevy na dani u rodičů studentů

Pokud studenti mají nějaké příjmy ze zaměstnání (obvykle z různých brigád) a u zaměstnavatele nepodepíší tzv. prohlášení k dani, pak jim zaměstnavatel při výplatě neuplatní slevy na dani. Jde většinou o příjmy na základě dohody o provedení práce, kdy zaměstnavatel odvede tzv. srážkovou daň. Pokud si chce daná osoba uplatnit slevy na dani, má možnost podat si daňové přiznání.

Pokud jde o studenta, který se soustavně připravuje na budoucí povolání (studium na středních a vysokých školách), je zletilým dítětem (až do 26 let) a který současně žije s rodiči ve společně hospodařící domácnosti, mohou si rodiče na tohoto studenta uplatnit daňové zvýhodnění na dítě.

Závěr

Daňové zákony přináší neustálé dohady o tom, jakým způsobem správně a legálně zaplatit daň. Současně se objevují různé komentáře a názory k těmto zákonům, které mohou měnit i zaběhlou praxi. Tento článek nemá za cíl „naučit“ čtenáře daně a daňovou problematiku, ale pouze upozornit na určité skutečnosti týkající se daňové oblasti s jejími neustálými změnami a vyvíjejícími se názory. Při podnikání je nutné znát nejen oblast předmětu podnikání, ale zároveň i daňovou a účetní oblast, abyste se v budoucnu vyhnuli případnému sankcionování ze strany správce daně, a to například pouze z důvodu neznalosti zákonů.

Ing. Radim Dvořák
daňový poradce

Jaké budou daně v roce 2023?

V průběhu roku 2022 byly a stále ještě jsou schvalovány novely daňových zákonů, které by měly nabýt účinnosti od 1. ledna 2023. Největší změna bohužel k dnešnímu dni (polovina listopadu) stále není schválena.

Navýšení limitu pro povinnou registraci k dani z přidané hodnoty – Po dlouhé době by od 1. ledna 2023 (zákon ještě bude schvalován v Senátu) měl být obrat pro povinnou registraci plátce DPH navýšen z 1 mil. Kč na 2 mil. Kč. Stávající plátců DPH by měli mít možnost po nabytí účinnosti zákona požádat o zrušení registrace. Doporučuji v tomto případě přesně sledovat podmínky novely zákona, v jakých termínech bude možné plátcovství zrušit a jaké jsou podmínky při zrušení registrace (je zde například povinnost vrácení DPH z dříve pořízeného dlouhodobého majetku).

Paušální daň v roce 2023 – Z výše uvedené změnou souvisí i změna v možnosti použití paušální daně (opět bude zákon schvalován ještě v Senátu), která by se dala využít až do limitu příjmů 2 mil. Kč. Nově budou uplatňována tři pásma, podle výše příjmů a typu činnosti. Měsíční výše příjmů bude 6 208 Kč v prvním pásmu, 16 000 Kč ve druhém pásmu a 26 000 Kč ve třetím pásmu. Oznámení o vstupu do paušálního režimu bude nutné podat do 10. ledna 2023. Poplatníci, kteří již v paušálním režimu byli v roce 2022, budou automaticky pokračovat dál, pokud neoznámí správci daně ukončení tohoto režimu.

Elektronická evidence tržeb – změny – Vláda a následně i Poslanecká sněmovna schválily již dříve odklad elektronické evidence tržeb až do konce roku 2022. V současné době je schvalováno její úplné zrušení a vše by mělo být schváleno do konce roku 2022.

Povinnost podání daňového přiznání u poplatníků daně z příjmů fyzických osob – V současné době je povinnost podat daňové přiznání k dani z příjmů fyzických osob v případě, kdy fyzická osoba má zdanitelné příjmy větší než 15 000 Kč. V novele zákona o daních z příjmů je navrhována částka 50 000 Kč. Pokud by tedy v roce 2023 měla fyzická

osoba nižší příjmy než 50 000 Kč, nemusela by podávat daňové přiznání.

Informace o správě daní

Kromě konkrétních daňových zákonů (zákon o daních z příjmů, zákon o DPH aj.), kterými se daňové subjekty musí řídit, je také důležité znát proces správy daní i to, jaké mají podnikatelé i občané práva a povinnosti a jaká práva a povinnosti má správce daně, tedy finanční úřad. Veškeré daňové podmínky jsou popsány v zákoně č. 280/2009 Sb., daňový řád. Protože se daňové subjekty v případě nesplnění povinností daných daňovým řádem vystavují možnosti postihu, doporučuji sledovat i tuto oblast, která je v poslední době kvůli stanovování více a více povinností pro podnikatele čím dál důležitější.

Jako další informační zdroje (kromě tohoto článku a úplného znění zákona) ke správnému stanovení základu daně a správnému sestavení daňového přiznání bych doporučil pokyn Generálního finančního ředitelství D-22 k jednotnému postupu při uplatňování některých ustanovení zákona o daních z příjmů. V něm jsou uvedeny konkrétní příklady a vysvětlení k některým položkám zákona. Také je vhodné sledovat informace zveřejňované na stránkách Ministerstva financí a České daňové správy.

K celé daňové problematice doporučuji sledovat informace Generálního finančního ředitelství na stránkách www.financnisprava.cz, kde se objevují zprávy k veškerým daním včetně samotných zákonů, daňových tiskopisů a ostatních dotazů k dané problematice.

Ing. Radim Dvořák
daňový poradce

Výluky z pojištění – část I.

Stejně jako každé pojištění na trhu, i pojištění profesní odpovědnosti má své výluky. U odpovědnostního pojištění se jedná o předem stanovené situace či určitá rizika, na které se v případě vzniku škody pojištění nevztahuje, případně pojišťovna omezuje rozsah jejich pojistné ochrany.

Výluky z pojištění jsou definovány v pojistných podmínkách či přímo v pojistné smlouvě. Jde tedy o vymezené příčiny vzniku škody či újmy, za kterých pojišťovna nemá povinnost poskytnout pojistné plnění. Tím se zříká závazku škodu či újmu poškozenému nahradit, a to buď z části, nebo v celém rozsahu. Abychom o výlukách nehovořili pouze jako o bodě v pojistných podmínkách či pojistné smlouvě, je nejdříve nutné znát definici škody a související povinnost k její náhradě. S těmito fakty jsme vás seznámili v předchozích dílech o problematice pojištění, kterému se na stránkách Z+i pravidelně věnujeme (viz Z+i č. 4/2022).

Následují příklady dotazů týkajících se výluky z pojištění.

„Pojišťovna mi neposkytla pojistné plnění s tím, že mě neshledala za vzniklou škodu odpovědným. Jedná se o výluky z pojištění?“

Stručně připomeneme, že neposkytnutí plnění ze strany pojišťovny může mít několik příčin, kdy aplikace výluky je pouze jednou z nich. Z hlediska zákona je velký rozdíl mezi použitím výluky a mezi situací, kdy autorizovaná osoba (AO) za škodu neodpovídá, protože ji nezavinila. Stejně časté jsou případy, že škoda (újma) vůbec nevznikla, protože nebyly naplněny

znaky škody (újmy) ve smyslu platných předpisů. V těchto případech se nejedná o výluk a domnělému poškozenému až na výjimky žádnou náhradu neposkytuje ani pojišťovna, ani AO. To je ten příznivější případ.

„Pojišťovna mi neposkytla pojistné plnění s tím, že aplikovala výluk definovanou v pojistných podmínkách. Co to pro mě znamená?“

Aplikace výluky a výše uvedené situace spolu mnohdy úzce souvisí, je mezi nimi často tenká hranice a z hlediska poskytnutí náhrady je velmi důležité důsledně je odlišit. Použití výluky, ve všech oblastech odpovědnostního pojištění, bývá vždy velmi nepříjemné. Dochází totiž k situacím, kdy pojišťovna neposkytne pojistné plnění, přestože má poškozený na náhradu škody ze zákona nárok. V případě takového oprávněného nároku tak musí AO poskytnout za vzniklou újmu poškozenému náhradu z vlastních prostředků, tedy jak se říká, „z vlastní kapsy“.

„Liší se nějak výluky v profesních pojištěních u různých pojišťoven?“

Výluk v profesních pojištěních existuje celá řada a u jednotlivých pojišťoven se mohou lišit podle toho, jak je definováno pojistné krytí. Proto se soustředíme zejména na ty nejčastější výluky, které jsou ve většině profesních pojištění společné, jen jsou různě formulované. Jejich smysl je však stejný. V pojištění dále rozlišujeme tzv. „měkké“ či tzv. „tvrdé“ výluky. Ty „měkké“ je obvykle možné zrušit či zmírnit, většinou za příplatek. My se soustředíme nejdříve na „tvrdé výluky“, tedy takové, které pojišťovny takřka ve všech případech zrušit či zmírnit nemohou, a to ani za příplatek.

„Co se může stát, pokud opomenou zahrnout či nacenit položky v rozpočtu či výkazu výměr?“

Jako příklad může posloužit situace projektanta, po kterém vyžaduje stavebník (dříve investor) náhradu za vadné plnění, v jehož důsledku mu vznikají vícenáklady. Řekněme, že součástí jeho projektové činnosti je také zhotovení položkového rozpočtu a výkazu výměr. Autorizovaná osoba omylem posunula desetinnou čárku, což se stává často, a namísto 350 m² střešní krytiny nacenila pouze 35 m². Aby toho nebylo málo, tato AO navíc opomenula zahrnout a nacenit ve výkazu výměr a následně v rozpočtu krajové střešní tašky. Při vznesení nároku stavebníka a následném uplatnění na pojišťovnu tak AO narazila na výluk, která je např. ČSOB Pojišťovnou definována následovně:

„Pojištění se nevztahuje na odpovědnost za újmu způsobenou pochybením pojištěného při ekonomických a nákladových kalkulacích.“ (Cit. VPP-OPR 2014, čl. IV odst. 1 písm. k) ČSOB Poj.).

V praxi to znamená, že pokud AO zapomene zahrnout nějakou položku, nebo ji špatně nacení apod., tak ji nelze hradit z pojištění. Tato výluk je do značné míry sporná, neboť se často nejedná o škodu či újmu jako takovou, protože nebyly naplněny znaky škody (újmy) tak, jak je popsáno dříve. Naopak většinou jde o tzv. „řádné náklady stavby“ a pokud má stavba obsahovat určité prvky, aby sloužila svému účelu, tak si je stavebník musí koupit a zaplatit z vlastních prostředků.

Opomenutí těchto prvků (špatné nacenění apod.) ve výkazu výměr či v rozpočtu není zákonným důvodem pro jejich vymáhání po projektantovi. Naopak, v mnoha situacích by se mohlo jednat o bezdůvodné, tedy nezákonné obohacení ze strany stavebníka. V řadě případů tedy pojišťovna AO vyviní s tím, že se nejedná o škodu (újmu).

„Co se může stát, když se smluvně zavázu k náhradě chybějících či špatně naceněných položek?“

Problém v této souvislosti nastává v případě, že se AO vysloveně dobrovolně zaváže tyto chybějící prvky či špatně naceněné položky nahradit, a to z části, nebo všechny. V těchto situacích se pochybení při ekonomických a nákladových kalkulacích často prolíná s další tvrdou výlukou, která bývá definována následovně, či podobně:

Pojištění se nevztahuje na odpovědnost za újmu způsobenou převzetím odpovědnosti nad rámec stanovený právními předpisy. (Cit. VPP-OPR 2014, čl. IV odst. 1, písm. a) ČSOB Poj.).

Je tím myšleno, že pokud se AO smluvně dobrovolně zaváže k jakémukoliv plnění nad rámec zákonných povinností, které nemají charakter škody, jedná se o individuální smluvní dohodu dvou stran a toto nelze hradit z pojištění. V případě našeho projektanta je to nepříjemná situace v tom, že se sám písemně dobrovolně zavázal ve smlouvě o dílo (dále jen SoD), že tyto chybějící a špatně naceněné prvky uhradí. Tato ujednání ve SoD bývají často také sporná, protože opět naráží na zákonnou definici škody a povinnosti k její náhradě. Proto se ve SoD často setkáváme s formulací, která tento zákon v podstatě obchází a říká, že se AO zavazuje nahradit smluvní pokutu (sankci apod.), jež často dosahuje až 100 % hodnoty chybějící položky. Takto je to ze zákona obvykle v pořádku a AO, pokud se k tomu upíše, má povinnost zaplatit tyto chybějící prvky z vlastních prostředků.

„Jak se tedy mohu proti výlukám bránit?“

Výlukám z pojištění se obvykle účinně bránit nelze. Prevencí proti nepříjemnostem s nimi spojeným je především znalost těchto výluk a v neposlední řadě také zákonné povědomí AO o definici škody a povinnosti k její náhradě. Naprosto klíčová je ovšem v této souvislosti především obezřetnost při podpisu smluv se stavebníky. Ti, zejména v těchto těžkých časech, hledají možnosti, jak ušetřit, a mnohdy si nenechají ujít jakoukoliv příležitost zafinancovat stavbu z prostředků AO.

Jak bylo zmíněno, výluk je celá řada a s dalšími seznámíme čtenáře Z+i v příštím vydání.

S dotazy k tomuto tématu nebo v případě jakýchkoliv nejasností souvisejících s pojištěním a odpovědností za škody se neváhejte obracet na své pojišťovací makléře:

Mgr. Jakub Doležel

GSM: +420 725 321 530

e-mail: j.dolezel@greco.cz

Ing. Petra Bartoníčková

GSM: +420 728 130 266

e-mail: p.bartonickova@greco.cz

Na začátku července 1997 postihla povodí řek Moravy, Odry a horního Labe mimořádně ničivá povodeň. Kulminační průtoky měly charakter 800leté vody. Územím se valilo katastrofálně velké množství splavenin, které se vymklo možnostem měření. Plošný rozsah a hloubka rozlivů byly nad všechny dosavadní známé hodnoty. Zdroj: Povodí Moravy, s.p.

25 a 20 let od povodní dokládá význam autorizovaných osob

Povodeň před pětadvaceti a dvaceti lety přinutila společnost přehodnotit povýšený přístup k přírodě: kompletně se změnil povodňové plány i tzv. krizový zákon. Bohužel dodnes nejsou jasně ukotveny postavení, práva, odpovědnost ani pojištění autorizovaných osob, které se zapojily do likvidace škod při velkých živelních katastrofách. ČKAIT se to snaží změnit. I proto jsme oslovili pamětníky a požádali je o zprostředkování jejich zkušeností s likvidací následků tehdejších živelních událostí.

Letos uběhlo 25 let od devastující povodně na Moravě. V roce 1997 příroda po dlouhé době ukázala svou ničivou sílu. Asi každý z nás si ještě vybaví symbol tehdejší zkázy – obec Troubky. Mimořádné povodně na Moravě a Odře byly způsobené neobyčejně intenzivními a dlouhotrvajícími srážkami na moravsko-slezském pomezí. V Česku byla zasažena většina Moravy, celé Slezsko a východní Čechy. Škody v Česku dosáhly 62,2 miliard korun. Jednalo o rozsáhlou katastrofu, která odkryla řadu nedostatků v systému protipovodňové ochrany.

Před dvaceti lety se příroda ozvala podruhé. Druhý a třetí srpnový týden roku 2002 poznamenal nejen životy 225 000 lidí, kteří museli být evakuováni. Dotkl se všech obyvatel ČR. Povodeň tehdy vystavila účet na 75 miliard korun. Během povodní, a zejména dlouhé měsíce po nich, se do sanačních prací zapojila řada členů ČKAIT. Statici, odborníci na dynamiku staveb, pozemní stavby, vodohospodářské stavby, a mnozí

další. Ti všichni se před dvaceti lety, a někteří už při povodních roku 1997 na Moravě, aktivně zapojili do ochrany životů a majetku i sanace škod. Oslovili jsme některé z těch, kteří působili v první linii záchranných týmů, aby na průběh tehdejší živelní katastrofy zavzpomínali a předali nám své zkušenosti.

Mnohé osoby s příslušnou autorizací se později zapojily i do řešení následků ničivého tornáda na Břeclavsku a Hodonínsku v červnu 2021. Tehdy se bohužel ukázalo, že systém organizace autorizovaných osob při zásahu složek integrovaného záchranného systému u takto rozsáhlých živelních událostí není dořešen ani po 25 letech. Zároveň je třeba na úrovni vodohospodářů i krajinných inženýrů zahrnout do řešení přírodních katastrof také dopady klimatických změn, například v podobě dlouhotrvajícího sucha.

redakce

Troubky byly v roce 1997 zničeny nejen silnou povodňovou vlnou, ale i podzemní vodou. Podzemní voda byla „křídaově čistá“, zatímco voda z řeky měla hnědou barvu. Zdroj: *Povodí Moravy, s.p.*

Povodně na Moravě v červenci 1997 byly první varovnou živelní katastrofou

Ing. Jaroslav Valkovič, který působil v projektové společnosti CENTROPROJEKT GROUP a.s. po celé ČR i SR, varoval investory občanských a zejména průmyslových staveb před stoletou vodou celý svůj profesní život. Ale, jak říká, většinou bohužel marně.

Jako projektant vodohospodářských staveb jsem před rokem 1997 mnohokrát upozorňoval investory občanských a zejména průmyslových staveb, pro které CENTROPROJEKT pracoval jako generální projektant, na nezbytnost osazování staveb do terénu tak, aby podlaha přízemí byla minimálně 0,6 m nad úrovní hladiny stoleté vody Q_{100} . Údaj odpovídal metodickému návodu Ministerstva vodního a lesního hospodářství z počátku šedesátých let. Popravdě řečeno, kromě ryze vodohospodářských staveb, jako jsou čistírny odpadních vod, většinou umístěné v blízkosti vodních toků, jsem příliš úspěšný nebyl.

Pouze praktičtí vodohospodáři, kteří měli co do činění s vodou, se povodní většinou obávali a požadavek na tuto pasivní ochranu před záplavami nebrali na lehkou váhu. Další investoři jej ovšem zlehčovali nebo přímo odmítali s tím, že zbytečně prodražuje zakládání staveb. Nezřídka zazněla otázka, zda jsem již nějakou stoletou vodu viděl já nebo někdo jiný. Argumentoval jsem tím, že hladiny n-letých vod jsou stanoveny hydrologickou analogií a hydrotechnickými výpočty, případně s výpomocí hydraulických modelů bez možnosti reálného ověření.

A pak to začátkem července 1997 přišlo. Zpočátku, když na severní Moravě „jen“ intenzivně pršelo, to nevypadalo nijak tragicky. Z mostů jsme sledovali stoupající hladinu Moravy, stále jsme však věřili, že i extrémní průtoky se udrží ve stávajících korytech nebo bermách. Iluzím byl konec, když se začaly zaplavovat louky a pole podél řeky. Pak se protrhla hráz Moravy u štěrkoviště Kvasice, došlo k rychlému zaplavení Tlumačova a Otrokovic, zejména místní části Bařov, která byla ve třicátých letech 20. století postavena na umělých naplaveninách. Tím, že Bařov je situovaný v nížině chráněné proti povodním ohrázkami jak koryta Dřevnice, tak i Moravy, vzniklo obrovské bezodtoké jezero o objemu vody 60 mil. m^3 s hloubkou na Bařově téměř 3,5 metru! V daném okamžiku se kromě záchranných prací nedalo dělat technicky o mnoho víc. Situace se zlepšila, když klesla hladina v Dřevnici pod úroveň hladiny v nově vzniklém jezeru. Okamžitě se však ukázalo, že přečerpání jezera čerpadly, která měli hasiči k dispozici, by trvalo několik let.

Pomohly naše znalosti kanalizační sítě – naštěstí jsme jako nástupce projektového oddělení firmy Baťa měli k dispozici archivní pasport kanalizační sítě Bařova i koželužen Svit.

To nám umožnilo účelně překopávat hráze Dřevnice v blízkosti hlavních kanalizačních sběračů a stoky přímo vyústit do Dřevnice. Přesto odvodnění Baťova trvalo 4 týdny! Baťovské jednodomky a dvojdomky byly postaveny z kvalitních cihel, takže žádný se nemusel bourat. Veškeré vnitřní zařízení však bylo zničeno. Výrazně postiženy byly prakticky všechna města, obce, průmyslové a zemědělské podniky ve Zlínském kraji podél Moravy od Uherského Hradiště až po Kroměříž.

Musely se řešit stovky sesuvů. Povodně však nebyly jediný důsledek extrémních srážek v oblasti Východní Moravy. Hornatá část je situovaná v geologické oblasti karpatských flyšových hornin, které tvoří jílovcové vrstvy, jež po nasycení srážkovou vodou mohou způsobit sesuvy. Ty nejsou v tomto regionu ničím novým, vyskytovaly se na mnoha místech již dříve a místní jsou taková sesuvná území schopni identifikovat. Po extrémních srážkách v roce 1997 se však vyskytly stovky plošně mnohem rozsáhlejších sesuvů. Navíc se tak dělo i v místech, kde se sesuvy nikdy dříve nevyskytly. Vyjma těžby vyvrácených stromů se technicky neřešily velké sesuvy

v lesních plochách i v řádu desítek hektarů. Jinak tomu bylo u silnic a nemovitostí, u kterých se navrhovala a prováděla po krátkém inženýrskogeologickém průzkumu a zjednodušené projektové dokumentaci technická opatření k stabilizaci sesuvů. Obvykle měla formu přitěžovacích lavic, horizontálních vrtů pro odvodnění smykových ploch, pilotových a larzenových stěn a dalších. Protože se jednalo o řešení havárií, legislativní procesy nebyly téměř žádné. Některé objekty byly bohužel poškozené natolik, že je nešlo zachránit. Pohled na rodinný domek zdevastovaný sesuvem je snad ještě drastičtější než na stavbu zaplavenou vodou.

Poučila se hlavně odborná veřejnost. Diskutuje se o tom, zda se lidé z událostí na Moravě v roce 1997 dostatečně poučili. Podle mého názoru většinou ano, a to zejména odborná veřejnost. Ale jak to bývá v životě i v jiných případech, zdaleka to neplatí pro všechny...

Ing. Jaroslav Valkovič
oblast Zlín

Troubky se staly symbolem ničivé síly povodně. Chyběly znalosti a připravenost

Ing. Jaromír Vrba, CSc. mezi lety 1968–2005 pracoval pro Stavoprojekt Olomouc a.s., ve funkcích konstruktér, odpovědný statik, vedoucí technického útvaru, technický náměstek. Následky povodně z roku 1997 a prevenci dalších možných záplav řešil i ve vlastní statické kanceláři, s níž se podílel na zabezpečení domů na nábřeží řeky Moravy při rozšíření jejího koryta.

Příčinou katastrofické povodně na Moravě bylo to, že intenzivní deště současně probíhaly v pohořích Jeseníků i Beskyd. Ve stejném čase tak byly mohutně dotovány dešťovými vodami jak Morava, tak Bečva. Několikasetletá voda proudící v korytech obou řek způsobila zaplavení okolí v takové míře, že řada domů z cihel se zhroutila jako domečky z karet.

Nejhorší situace vznikla v Troubkách. Ty se staly symbolem povodně poblíž soutoku obou řek. Působení vodního proudu bylo jiné na horních tocích, kde tekla dravá, dynamickým tlakem na konstrukce působící voda. V dolním toku řeky Moravy pak již voda zaplavující okolí byla klidnější, statické povahy. Hydraulický vodní tlak, působící na konstrukce více dnů, způsoboval spíše jejich podmáčení. I zde ovšem docházelo k destrukcím řady domů.

Pro nedostatek zkušeností se nepodařilo zabránit úmrtím 47 osob. A to přesto, že odborníci z řad stavebních inženýrů a techniků se snažili být nápomocni. Jejich pomoc spočívala ve využití znalostí stavebních procesů a konstrukčních systémů, jednak při záchraně domů, jednak při jejich sanaci či obnově.

Podemleté panelové domy se podařilo zachránit. Příkladem chování panelového domu v popsané situaci bylo podemletí jedné třetiny plochy půdorysu domu vodním proudem. Situaci jsem s kolegy Witzanym a Honzíkem popsal v publikaci „Otvory v panelových domech“, již ČKAIT vydala v roce 2014. Tedy jen stručně: bylo provedeno nové podbetonování základů až týden po vytvoření vzduchové mezery, nosné

konstrukce domu to vydržely. V oblasti stojatých vod (například v Otrokovicích, kde situaci popsal Ing. Valkovič) vzniklo také několik destrukcí podmočením. Velmi pravděpodobně došlo i k trvalejší změně pohybu spodních vod v podloží.

Pomůcka ČKAIT „Stavební obnova objektů poškozených povodní“. Značná pozornost této problematice byla věnována už během Betonářských dnů České společnosti stavebních inženýrů, a to hned rok po ničivých povodních – v roce 1998. Zkušenosti získané při povodních na Moravě se promítly do pomůcky pro autorizované osoby vydané ČKAIT v roce 2002: titul „Stavební obnova objektů poškozených povodní“ byl dále revidován v roce 2013. Oblastní kanceláři ČKAIT České Budějovice (Ing. Schandl) byl zorganizován seminář, jehož se společně se mnou aktivně zúčastnily rovněž pracovnice Stavebního úřadu Olomouc.

Zkušenosti z roku 1997 přispěly k nižšímu počtu obětí v roce 2002. Později byl v této oblasti řešen i grant Ministerstva školství ČR, jehož dílčí výsledky se následně promítly do právních předpisů – např. stavebního zákona č. 183/2006 Sb., vyhlášky 268/2009 Sb. atd. Snad tyto aktivity alespoň částečně přispěly k nižšímu počtu obětí při povodních 2002 v Čechách. Předchozí ničivé povodně na Moravě každopádně vedly k vyšší připravenosti odborníků ČKAIT i orgánů místní nebo státní správy.

Ing. Jaromír Vrba, CSc.
čestný člen ČKAIT, oblast Olomouc

Povodňová vlna v srpnu 2002 zasáhla Český Krumlov dvakrát během jediného dne – jednou ráno, a pak odpoledne. Zaplaveno bylo i celé historické centrum. Na jihu Čech zemřelo 8 osob, škody na majetku přesáhly 16 mld. Kč, což byla pětina škod v celé ČR. Zdroj: Povodí Vltavy, s.p.

Jihočeskému kraji pomohlo vyhlášení nouzového stavu. Povodně 2002 změnily právní prostředí

Ing. František Hladík, místopředseda Představenstva ČKAIT, předseda oblasti České Budějovice a autorizovaná osoba v oboru stavby vodního hospodářství a krajinného inženýrství, během povodní v roce 2002 zasahoval v Jihočeském kraji.

V době povodně v srpnu 2002 jsem byl ředitelem závodu Horní Vltava Povodí Vltavy, s.p. Jako člen krizového štábu Jihočeského kraje jsem se podílel na jeho činnosti a rozhodování po celou dobu povodňové situace.

Pomohlo vyhlášení nouzového stavu. Řešení krizových situací, zejména evakuaci obyvatel z oblastí ohrožených povodní a okamžitému nařízení nutných záchranných opatření, pomohlo vyhlášení nouzového stavu. Jako příklad bych uvedl sanaci části protržené Novořecké hráze dělící vody řeky Lužnice do rybníka Rožmberk a do Nové řeky. A dále do řeky Nežárky.

Autorizované osoby se podílely na likvidaci škod. Následná celková oprava zhruba 6 kilometrů dlouhé Novořecké hráze a rozdělovacího objektu Novořecké splavy se již stala součástí projektu Protipovodňová opatření v ČR. Na všech těchto stavbách měly a mají podíl autorizované osoby ČKAIT a jsou při nich používány nejnovější technologie. V Jihočeském kraji bylo například nutné opravit nebo nově postavit více než 30 mostů.

Voda nezná limity našich norem. Proto doporučuji návrh protipovodňových opatření řešit na maximální dosažené hladiny a průtoky. I tak je vždy nezbytné počítat s rezervou a v rámci zpracovávání povodňových plánů trvat na důsledné spolupráci s příslušnými orgány.

Povodním větším, menším či bleskovým se v budoucnu nevyhneme. Příkladem mohou být noční bleskové povodně na říčce Polečnice v Českém Krumlově v červnu 2022 s mnohamilionovými škodami. V současné době však již máme řádově lepší předpovědní službu i systém povodňových a krizových plánů.

Nelze spoléhat na rozum stavebníků. Je nutné důsledně dodržovat a uplatňovat zákaz staveb v celých záplavových územích, nejen v jejich aktivních zónách. A tyto zásady přenést do územních plánů.

Ing. František Hladík
oblast české Budějovice

Plzeňským krajem se valila více než stoletá voda

Ing. Václav Honzík, jeden ze zakládajících členů ČKAIT, aktivní a uznávaný odborník v oboru statika a dynamika staveb, řešil před dvaceti lety přírodní katastrofu a zejména její následky v Plzni.

Plzní protékají čtyři řeky. Při deštích, k nimž došlo v roce 2002, byly rozvodněné všechny. Úslava, která protéká Božkovem a Doubravkou, nemá na svém toku žádnou přehradu, jež by mohla její tok regulovat. Vnitřní Plzně se však dotýká pouze částečně. Povodí další řeky, Radbuzy, zahrnuje část kolem Stodu. Těsně před Plzní ji „krotí“ přehrada České údolí. Úhlava má přehradu u Nýrska a vlévá se do Radbuzy v Plzni pod přehradou v Českém údolí. Na toku poslední z kvarteta plzeňských řek, Mže, se nachází přehrada Hracholusky.

Všechny tyto řeky byly v roce 2002 rozvodněny natolik, že údaje dokládaly více než stoletou vodu (Q_{100}). Radbuza, jež protéká vnitřním městem a má regulaci v poměrně vysokém korytu, vystoupala mimo své koryto. Byla snaha zadržet vodu zvýšením hrází pomocí pytlů s pískem. Na Radbuze jsou však postaveny dvě ocelové lávky ve tvaru U a hrozilo nebezpečí, že při porušení v kloubu se lávky utrhnou a poplavou po spádu řeky. Cestou by narazily do mostu U Jána, který by náraz nevydržel. Situaci jsme proto soustavně kontrolovali. K zaplavení ložisek našťastí nedošlo, a to i díky pytlům s pískem chránícím nábřeží.

Došlo však ke zpětné vlně mezi Mží a Radbuzou, která zaplavila Sady 5. května. Rovněž bylo zaplaveno údolí, jímž vede tramvaj spojující Vnitřní město a sídliště Lochotín. Spojení bylo možné uskutečnit pouze přes starý (Saský) most, který však neměl ani dostatečnou únosnost, ani dostatečnou šířku. Plzeň tudíž byla prakticky neprůjezdná.

Významnou pomoc tehdy nabídla ČKAIT. Vedení města plně spolupracovalo s autorizovanými osobami. To mělo příznivý účinek na rychlou sanaci škod. V té době měla naše projektová kancelář Torion k dispozici celkem čtyři statiky. Společně s dalšími oborovými kolegyněmi a kolegy jsme se zaměřili především na čtvrt Roudná. Tato část mezi Severním Předměstím a Vnitřním Městem byla vodou postižena nejvíce.

Bylo třeba prohlédnout prakticky každý objekt a vyjádřit se k jeho statickému stavu. Ve spolupráci se stavebním obvodem Plzeň 1 jsme utvořili dvou až tříčlenné skupiny statických, jež věděly, které objekty mají prohlížet a jak postupovat.

Vzhledem k tomu, že ne každý měl zkušenosti s narušenou statikou objektů, bylo možno při pochybnostech konzultovat se zkušenějšími. Veškeré závěry se nakonec ukázaly jako správné. Vstup do objektů zajišťoval příslušný městský obvod. Většina z budov, přičemž zdaleka nešlo jen o obytné stavby, měla zcela zaplavené suterény. Vyneslo se nekonečné množství odpadu.

Výsledek: Po povodních se Roudná stala vyhledávanou čtvrtí. Přitom před povodní se vzhledem k fyzickému stavu objektů uvažovalo o jejich zbourání a nové panelové výstavbě. Pravda, několik domů bylo skutečně nutné zbourat. Záchrana by stála mnohem více než jejich stržení. Kromě Roudné jsme samozřejmě prohlíželi poškozené objekty i v jiných částech města. K asi nejznámějším patřil dům, v jehož suterénu se zachovaly stopy po působení Františka Křížáka. Památkáři chtěli dům zachovat, ač nebyl památkově chráněn. Poškození suterénu, pod nímž vedlo původní koryto řeky, však bylo takového rozsahu, že bylo výhodnější dům odstranit. Na jeho stavu se negativně podepsal také fakt, že kolem objektu byla vedena tramvajová doprava.

Každé rozhodnutí o zbourání určitého objektu doprovázel posudek, výpočet nebo odborný názor. Nechtěli jsme udělat unáhlený krok. A to i přesto, že jsme upřednostňovali ochranu životů a zdraví před eliminací materiálních nebo finančních škod.

Mnoho objektů jsme kontrolovali, a to nejen kvůli vyčíslení škod, ještě dlouho poté, co se řeky vrátily do svých koryt. Vše probíhalo organizovaně a v těsné spolupráci s městem i jeho obvody. Právě ona souhra, díky které se všechna rozhodnutí ukázala jako správná a nebylo třeba je korigovat, byla možná tou nejdůležitější zkušeností, již jsem si z roku 2002 odnesl. Samozřejmě vedle poznání následků této mimořádné situace. Kdyby se povodně vyskytly dnes, museli bychom je znovu zvládnout. Je však otázkou, jak by se zachovalo současné politické vedení kraje a města.

Ing. Václav Honzík
oblast Plzeň

Rozvodněná řeka Mže zcela zničila městskou část Roudná v Plzni. Zdroj: Povodí Vltavy, s.p.

Povodeň v roce 2002 dosáhla v Praze přibližně o pětinu většího průtoku než při ničivé Velké povodni v roce 1845.
Zdroj: Povodí Vltavy, s.p.

Hlavní město zaplavila tisíciletá voda

Ing. Václav Jandáček, autorizovaný inženýr pro obory pozemní stavby, statika a dynamika staveb, zachraňoval například cennou sbírku modelů a jiných trojrozměrných předmětů Národního technického muzea z karlínské Invalidovny a se svým týmem se podílel na sanaci řady poškozených objektů.

Při povodních působila naše kancelář asi čtrnáct dní v Karlíně při prohlídkách budov ve spolupráci se Stavebním úřadem Prahy 8. Současně nám běžela realizace velkého technologického zařízení v papírně ve Štětí, kde se pracovalo na lešeních s podlahou cca 1 metr nad hladinou zátopy, aby se stihl termín výměny stroje. Celý podzim pak probíhaly nejen práce na prohlídkách poškozených staveb, ale i postupná náprava škod v základech a na stavbách. Vzhledem k počtu staveb to bylo nesmírně poučné, jak z hlediska stavebních konstrukcí, tak vzhledem k založení staveb a základových poměrů.

Povodně někoho vynesly vzhůru už tím, že o krizové záležitosti se moc nesoutěží. Na druhé straně ale škody na zařízeních a rozestavěných stavbách také nebyly malé. Docela mne překvapila rychlá sanace metra v Praze a velkorysost oprav veřejných statků.

Vlastní zkušenosti s povodní byly přínosem. Skončilo období, kdy se říkalo, že „poslední povodeň byla v roce 1890, a nyní nás chrání Vltavská kaskáda“. Stoupl zájem o vyznačení hladin předpokládaných stoletých vod ve výškopisu. Na některých místech se začalo uvažovat, jak budou budovy hrazeny, nebo zda budou jejich suterény řízeně zatápěny. I na kdysi opomíjený vodní tlak došlo. Pro mne byl zajímavý příklad hotelu Alta, který jsme v roce 1993 vyprojektovali a který byl v přízemí a suterénech zaplavený. Betonová konstrukce se přesto ukázala jako dobře obnovitelná. Podobným případem byl i pavilon goril v pražské zoo, kde se s vodou již počítalo a stavba byla koncipována na zaplavení. Opět se zde ukázala výhoda spojitě monolitické konstrukce. Ta byla nejprve zatížena tlakem vodního sloupce, jenž stlačoval vzduch v místnostech, a v druhé fázi i vodou, která zbyla v prostoru atik, kde došlo k ucpání odpadů a odlehčovacích výpustí. Oboje zatížení stavba vydržela.

Poučení přinesly i havárie domů v Karlíně. Cihelné stavby se sice statečně držely, ale přesto došlo k několika kolapsům staveb nebo jejich částí. Příčinou vesměs bylo patrně ochabnutí zdíva v suterénech nebo prosednutím základových spár. Hlavní zkušeností se však pro mne stalo zjištění, že odtokové poměry v údolích řek se vlivem zástavby a úpravy toků mění, a tak se po stu letech mohou dramaticky lišit i škody a rozsah povodní.

Odolání katastrofám vždy záleží na jejich rozsahu, časovém průběhu a možnostech společnosti. Máme štěstí, že žijeme v prostoru, kde není takřka žádná seizmicita, naše řeky jsou úměrné našim možnostem a schopnostem, geologické poměry staré krajiny vesměs ustálené. A kromě lokálních pohrom katastrofy většinou nezasahují velká území. V posledních letech nás zlobil vítr a lesní požáry, ale i ty zasáhnou jen menší území. Katastrofy průmyslové a vyvolané lidskou činností lze předvídat těžko. Je však jasné, že zajištění jistoty desetinásobku, jak bylo druhy slibováno v oblasti finanční, není ani v silách přírodovědců, ani techniků.

Veřejnost patrně trochu přestala vnímat nebezpečí, ale jemný čich pojišťovacích matematiků je dnes daleko ostřejší než před povodněmi. Samotné stavění v záplavových oblastech není zcela vyloučeno, ale stavby a jejich vybavení tomu musí být přizpůsobeny a zakalkulované riziko se musí promítnout do jejich podoby. Většinou to znamená větší náklady, obětování prostor v nižších částech budovy a ztráty na obsahu těchto prostor. Z širšího hlediska by si pak zdravý rozum měla udržet i státní správa a neměly by být zastavovány plochy, kde dochází k rozliti vodních toků a kde výstavba a její doprovodné části mohou povodňovou situaci zhoršit.

Ing. Václav Jandáček
oblast Praha

Ústecký kraj povodeň už čekal, ale neubráníl se

Ing. Jiří Zima i Ing. Petr Hajdina, oba autorizovaní inženýři v oboru stavby vodního hospodářství a krajinného inženýrství, se podíleli na likvidaci a sanaci škod způsobených povodní v roce 2002 v Ústeckém kraji.

Připravovali jsme město na povodňovou vlnu. Byli jsme zaměstnanci SSŽ, dnes Eurovia. Po dohodě s vedením ústeckého závodu jsme začali na přípravných pracích na ochraně před velkou vodou, která se blížila směrem od Šumavy a Vltavské kaskády. Přípravné práce v rámci koordinace s městem spočívaly v organizaci navážení štěrku na Mírové náměstí, přípravu na pytlování a zajištění dopravních prostředků. Zajišťování ochrany před povodní probíhalo pomocí pískových pytlů a v té době dostupných mobilních zábran pro prostory, které měly být podle počítačových programů zaplaveny. V průběhu povodní byla zajištěna mechanizace a doprava pro případné akutní převozy, manipulace s pískem, případně odstraňování nebezpečných plavenin apod. V době akutní povodně jsme pomáhali s pytlováním zábran v Roudnici nad Labem. U železnice na samostatném tělese stačilo pouze „ucpat“ podjezdy. Hlavní nápor vody tak byl zastaven, ale absence zpětných klapek na kanalizaci způsobila pozvolné zatopení části města.

Sanace sklepních prostor zatopených objektů stabilizovanými popílkami. Po opadnutí povodňové vody byl zákaz vstupu do zatopených objektů, kde statici (např. Ing. Streubel, Ing. Talacko) prověřovali míru poškození celých objektů, suterénů, základů a základových poměrů. V tento okamžik jsme jako zkušení technici mohli nabídnout sanaci suterénů a základových spár pomocí stabilizovaných popílkových směsí na základě předchozích zkušeností s ukládáním a využíváním stabilizovaných popílků na stavbách z Teplárny Trmice. Na základě podnětu staticů byla prováděna sanace sklepních prostor a přilehlých dutin stabilizovaným popínkem vzhledem k jeho výrazně nižší objemové hmotnosti oproti betonovým směsím. Tuto technologii jsme odzkoušeli v minulosti společně s VUHU Most. V následujících letech byly tyto technologie použity např. v dopravním stavitelství pro zlepšování zemin, kde tento materiál (stabilizovaný popílek) nahradil drahé pojivo, případně v rámci nových kanalizačních řadů či zaplavování starých kanalizačních potrubí.

Na základě zkušeností se stabilizovanými popílkami byly zachráněny budovy v centru Ústí nad Labem. Jednalo se mimo jiné o tyto stavby: IPB banka, Londýn, archiv Muzea Ústí,

podzemní dutiny prostoru Mírového náměstí, ulice Hrnčírská, Revoluční, prostor pod Palácem Zdar a několik dalších.

Hledání podzemních dutin georadarem. Následně se objevily poruchy i na objektech kanalizace, například u stoky P v Krásném Březně. Vzhledem ke zkušenostem s využitím georadaru na rekonstrukci železnice Ústí nad Labem – Děčín byla tato metoda použita pro zjištění podzemních dutin ve výše jmenovaných ulicích i na náměstích. Po jejich zjištění byly dutiny vyplněny stabilizovaným popínkem.

Oprava Terezínské pevnosti. V době sanace škod po skončení povodně jsme se podíleli na návrhu sanací pevnostních systémů v Terezíně, které byly zatopeny a došlo u nich k poškození cihelných chodeb. Součástí bylo i řešení nadzemních částí pevnostních valů.

Dnes jsme připravenější. Načerpané zkušenosti jak z přípravy před povodní, tak i z činností po povodni (pomoc při odklizení plavenin, čištění poškozených profilů, sanace objektů) lze z našeho profesního hlediska v praxi uplatnit při jakékoliv přírodní katastrofě. Co se týká případu rozvodněných toků, domnívám se, že připravenost je určitě lepší a došlo k realizaci lokálních ochranných opatření. Tak by měla být dříve zatopená sídla ochráněna (projevilo se i u povodní z roku 2013). Dále došlo k vybudování důležité infrastruktury – mostu Generála Chábery, který propojuje oba břehy řeky Labe.

Protipovodňová opatření mají i svá negativa. Nová výstavba v záplavových oblastech by měla být regulována především územními plány jednotlivých měst a obcí. Jediná regulace, která je v současné době pro stavebníky účinná, je ze strany pojišťoven, které odmítají v záplavových územích pojišťovat jak objekty pro bydlení, tak pro rekreaci. Domnívám se, že je třeba vzít v úvahu, že vodní toky mají paměť a rády se vrací do původních koryt (např. Lovosice – Píšťany). Protipovodňová opatření vybudovaná v délce například toku Vltavy a Labe proto mají jak pozitivní, tak i negativní vliv – ochraňují jenom konkrétní prostor nebo objekt, ale urychlují průchod povodní.

Ing. Jiří Zima, Ing. Petr Hajdina
oblast Ústí nad Labem

Město Terezín bylo v roce 2002 zaplaveno téměř celé. Foto: Povodí Labe, s.p.

Stavba roku Středočeského kraje

Prestižní titul Stavba roku Středočeského kraje 2022 získala Plavební komora Hořín. Cena hejtmanky Středočeského kraje za přínos Středočeskému kraji 2022 byla udělena stavbě Lávka přes Labe v Nymburce. Obě tyto stavby získaly i další ocenění, mimo jiné jednu z deseti hlavních cen v celostátní přehlídce Stavba roku 2022.

V letošním ročníku bylo uděleno sedm nominací na titul, Cena hejtmanky Středočeského kraje a devatenáct dalších cen. Slavnostní vyhlášení výsledků 9. ročníku soutěže Stavba roku Středočeského kraje 2022 se uskutečnilo ve čtvrtek 29. září 2022 v Galerii Středočeského Kraje (GASK) v Kutné Hoře.

Vypisovatelem soutěže je Středočeský kraj, spolu s Nadací pro rozvoj architektury a stavitelství (ABF), která tradičně tuto soutěž i organizuje, Českou komorou autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě (ČKAIT), Českým svazem stavebních inženýrů (ČSSI), Krajskou hospodářskou komorou Střední Čechy (HK), Obcí architektů (OA), Svazem podnikatelů ve stavebnictví (SPS) a Ministerstvem průmyslu a obchodu (MPO). Prestižní soutěž je vypsaná pod záštitou hejtmanky Středočeského kraje Petry Peckové.

Porota Stavby roku Středočeského kraje 2022 se skládala ze zástupců jednotlivých vypisovatelů. Pracovala ve složení prof. Ing. arch. Zdeněk Jiran (OA), který byl zároveň předsedou odborné poroty, Ing. arch. Pavel Weishaupt (ABF), Ing. Pavel Němec (HK), Ing. Ladislav Brett (ČSSI), Ing. Petr Nicek (SPS), Ing. Václav Mach (ČKAIT), Ing. arch. Jan Mackovič, za Středočeský kraj, Ing. arch. Vladimíra Leníčková (OA) a Mgr. Filip Žežulka (MPO). V rámci hodnocení navštívili členové poroty všech 25 přihlášených staveb a na cestě je doprovázel filmový štáb, který připravil unikátní dokument o stavbách Středočeského kraje.

Úprava ohlaví Plavební komory Hořín

Ocenění: Titul Stavba roku Středočeského kraje 2022

Další ocenění: Stavba roku 2022, 30 let ČKAIT – 30 STAVEB, Vodohospodářská stavba roku 2021

Stavebník: Ředitelství vodních cest ČR

Správce stavby a technický dozor investora: Společnost (sdružení) TÝM/INFRAM – Hořín – Správce stavby tvořené

společníky Tým dopravního inženýrství s.r.o. a INFRAM a.s.; Ing. Vladimír Maha (0007006, IP00), vedoucí týmu správce stavby; Tomáš Krupka, zástupce vedoucího týmu správce stavby a TDI; Ing. Boris Vološ, Ph.D. (0011766, IV00), specialista TDI na vodohospodářské stavby

Projekt: Valbek, spol. s r.o., Ing. Jaromír Drašar (0500781, IV00), hlavní projektant; ve spolupráci s AQUATIS a.s., Ing. Michael Trnka, CSc. (0000107, IM00, IS00), vedoucí týmu hydrotechnické části; doc. Ing. Miloš Zich, Ph.D. (1003835, IP00, IS00) – železobetonové a zděné konstrukce; Ing. Richard Kuk; Ing. Radek Navrátil; Ing. Otakar Hrdlička – Národní památkový ústav; Ing. Jan Blažek (0011023, IM00), hlavní projektant mostní konstrukce

Dodavatel: Metrostav a.s., divize 6, oblastní zastoupení JIH, Jan Prokeš (0102274, SP00, SV01), projektový manažer; Ing. Josef Špaček (0202183, IP00), hlavní stavbyvedoucí; Zakládání staveb, a.s., Ing. Karel Staněk (0000668, IG00); Ing. Oto Petrášek

Hodnocení: Titul Stavba roku Středočeského kraje 2022 byl udělen za zcela výjimečné stavebně-technické řešení s maximálním respektem k celému objektu zapsané technické památky. Zároveň porota ocenila unikátnost technického řešení stavby, které bylo mimořádně odvážné a vyžádalo si velmi vysoké nároky na spolupráci zadavatele, projektanta, dodavatele a památkářů.

Lávka přes Labe v Nymburce

Ocenění: Cena hejtmanky Středočeského kraje za největší přínos Středočeskému kraji 2022

Další ocenění: Zvláštní cena ČKAIT, Stavba roku 2022, Grand Prix Obce architektů 2022 – v kategorii novostavby

Stavebník: Město Nymburk

Projekt: Stráský, Hustý a partneři s.r.o., prof. Ing. Jiří Stráský, DSc. (1001834), Ing. Leonard Šopík, Ph.D. (1006176), Ing. Jan Pozdíšek, Ph.D. (1006097), Ing. Karel Zlatuška (1007367), doc. Ing. Jan Masopust, CSc. (0000226)

Dodavatel: HOCHTIEF CZ a. s., stavbyvedoucí: Ing. Libor Svoboda, Ing. Zdeněk Novotný (0500786)

Hodnocení: Porota ocenila unikátní vynalézavou práci statika a konstruktéra lávky, včetně harmonického urbanisticko-architektonického účinku technického díla, které vzešlo z architektonicko-konstrukční soutěže.

Foto viz obálka.

Všechny oceněné i přihlášené stavby najdete na webu Stavby roku Středočeského kraje 2022: www.stavbaroku.cz

Stavba roku Vysočina

V 20. ročníku přehlídky Stavba roku Kraje Vysočina 2021 soutěžilo šestnáct novostaveb a rekonstrukcí. Letošní hlavní titul získaly tři stavby: fotbalové kabiny, obvodní oddělení policie a kolejové úpravy železniční stanice.

Fotbalové kabiny účastníka III. třídy okresního přeboru se svým pojetím vymykají široko daleko. Kromě nejvyššího odborného hodnocení tato stavba získala i Cenu hejtmana a Cenu veřejnosti. Odbornou komisí bylo dále oceněno obvodní oddělení Policie ČR ve Velkém Meziříčí jako velice moderní administrativní budova s kvalitním dispozičně-provozním řešením. Zdařilá rekonstrukce kolejí u železniční stanice ve Žďáře nad Sázavou nyní umožňuje zvýšení traťové rychlosti.

Oblastní výbory Svazu podnikatelů ve stavebnictví (SPS) a ČKAIT se ve svém hodnocení shodly a svoji cenu udělily opravě technické památky, větrnému mlýnu v Třebíči. Soutěž Stavba roku Vysočina pořádá Spolek Stavba Vysočiny ve spolupráci s SPS, ČKAIT a Krajem Vysočina. Záštitu udělil hejtman Vítězslav Schrek. Během 20 let se soutěže účastnilo 398 realizací, bylo uděleno 86 titulů Stavba roku a 97 čestných uznání. Více: stavbavysočiny.cz

Stavební úpravy a přestavba fotbalových kabin Sobíňov

Ocenění: Stavba roku Vysočina 2021 – kategorie stavby pro sport, Cena hejtmana kraje Vysočina

Stavebník: TJ Sokol Sobíňov, z.s.

Projekt: Lukáš Dohnal, Krucemburk (1400305, SP00)

Zhotovitel: STAVITELSTVÍ KAFKA s.r.o., Havlíčkův Brod

Kolejové úpravy v železniční stanici Žďár nad Sázavou

Ocenění: Stavba roku Vysočina 2021 – kategorie stavby výrobní a dopravní

Stavebník: Správa železnic, státní organizace, Praha

Projekt: DMC Havlíčkův Brod s.r.o., Havlíčkův Brod

Zhotovitel: „Společnost Žďár nad Sázavou“ pod vedením Chládek a Tintěra, a.s. (Pardubice, Havlíčkův Brod, Litoměřice), FIRESTA-Fišer, rekonstrukce, stavby a.s., Brno

Novostavba budovy obvodního oddělení Policie ČR Velké Meziříčí

Ocenění: Stavba roku Vysočina 2021 – kategorie občanských staveb

Stavebník: Krajské ředitelství policie Kraje Vysočina

Projekt: Ing. arch. Libor Žák, Brno

Zhotovitel: GREMIS, s.r.o., Velké Meziříčí, stavbyvedoucí: Vladimír Hort (1400235, SP00)

Větrný mlýn, Třebíč, Borovina, Dvorského 190/35

Ocenění: Cena ČKAIT, Cena Svazu podnikatelů ve stavebnictví

Stavebník: Město Třebíč

Projekt: ARCHATT PAMÁTKY spol. s r. o., Praha, Ing. Martin Blažek

Zhotovitel: MALANG s.r.o., Brno, stavbyvedoucí: Ing. Hana Jandová (1201241, IP00), Radek Zedník

Stavba roku Plzeňského kraje

Titul Stavba roku Plzeňského kraje 2021 získala tři stavební díla – veřejný prostor u plzeňského nádraží Paluba Hamburk, bytový dům v Jetelové ulici v Plzni a rekreační objekt Útulnoff v Milínově. Oceněno bylo také devět dalších staveb.

Výsledky letošního 19. ročníku soutěže Stavba roku Plzeňského kraje byly zveřejněny 13. září 2022. Vyhlašovatelem je Plzeňský kraj. Spoluvyhlašovatelé jsou Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě (ČKAIT), Svaz podnikatelů ve stavebnictví v ČR a Obec architektů. Soutěž se koná pod záštitou hejtmána Plzeňského kraje Rudolfa Špotáka a Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. Stavby posuzovala porota ve složení: Ing. arch. Karel Hanzlík; Ing. Milan Froněk; doc. Ing. arch. akad. arch. Jiří Klokočka; Ing. arch. Miloslav Michalec; Ing. arch. Edita Míková; Ing. arch. Tereza Nová a Ing. Jaromíra Škublová.

Z 19 nominovaných staveb vybrala odborná porota tři díla, jimž udělila titul Stavba roku Plzeňského kraje 2021. Paluba Hamburk před plzeňským nádražím zvítězila díky inovativnímu přístupu, který vedl k významnému zvýšení kvality veřejného prostoru. Dřevostavba u Milínova nazvaná Útulnoff byla oceněna za netradiční řešení, usazení i hmotové pojetí s respektem k okolní přírodě. Za citlivé urbanistické a kvalitní architektonické řešení v prostoru významné rezidenční čtvrti byl oceněn bytový dům Jetelová v Plzni.

Hejtmán Plzeňského kraje udělil cenu obnově kostela Nanebevzetí Panny Marie v Plasích za komplexní rekonstrukci a zejména za odvážné a zdařilé zpřístupnění románského portálu evropského významu. „*Díky pečlivé práci zedníků, štukatérů, restaurátorů a množství odborných konzultací s předními českými odborníky se kostel stal významným středem plaského kláštera,*“ říká hejtmán Rudolf Špoták.

Cenu Ministerstva průmyslu a obchodu ČR si odnesla revitalizace brownfieldu hospodářského dvora v památkově chráněné tvrzi v Bělé nad Radbuzou. „*Vznikl zde jedinečný prostor pro komerční využití či sportovní a kulturní aktivity. Rekonstrukce exteriéru zachovává ráz objektu, interiér umožňuje pohled na kvalitně provedenou dřevěnou konstrukci krovu,*“ popisuje Ing. Petr Serafín, ředitel Odboru stavebnictví a stavebních hmot MPO.

V samostatné, současně probíhající soutěži získala Cenu ČKAIT Plzeňského kraje 2021 ulice Na Sudech (projekt: I/20 a II/231 v Plzni, Plaská – Na Roudné – Chrástecká, 2. etapa). „*Projekt pomáhá zvládat velkou dopravní zátěž mezi severním předměstím a východní částí města Plzně. Celý nový koridor významně odklonil dopravu z největšího sídliště Lochotín i od Boleveckého rybníka a zároveň i od průjezdu centrem města,*“ říká Luděk Vejvara, předseda výboru ČKAIT pro oblast Plzeň.

Více na www.stavbarokupk.cz.

Paluba Hamburk – revitalizace prostoru u nádraží, Plzeň

Ocenění: Stavba roku Plzeňského kraje 2021

Stavebník: statutární město Plzeň

Projekt: projectstudio8 s.r.o., Ing. arch. Bohuslav Strejc, Ing. Jan Běl, Ing. Ondřej Janout (0201430, IP00)

Zhotovitel: CUBESPACE s.r.o., stavbyvedoucí: Petr Hirman (0201097, IP00)

Obnova kostela Nanebevzetí Panny Marie v Plasích

Ocenění: Cena hejtmána Plzeňského kraje
Stavebník: Římskokatolická farnost Plasy
Projekt: ATELIER SOUKUP OPL ŠVEHLA s.r.o., Ing. Antonín Švehla (0201367, IP00)
Zhotovitelé: AKANT ART, v.o.s. a ALBET stavební, s.r.o.

Revitalizace a rekonstrukce brownfieldu – areál hospodářského dvora, tvrz Bělá nad Radbuzou

Ocenění: Cena Ministerstva průmyslu a obchodu
Stavebník: město Bělá nad Radbuzou
Projekt: Ing. Milan Šraml (0000303, IP00)
Zhotovitel: Stavimperk s.r.o., Josef Pták, vedoucí stavby

Nová ulice Na Sudech, Plzeň

Ocenění: Cena ČKAIT a Čestné uznání poroty soutěže Stavba roku Plzeňského kraje
Stavebníci: ŘSD ČR, Správa Plzeň; Statutární město Plzeň a Správa a údržba silnic Plzeňského kraje
Projekt: SUDOP PRAHA a.s., Ing. Petr Vališ (0202045, ID00), SAGASTA s.r.o., Ing. Vít Hoznour (0010310, IM00)
Zhotovitel: EUROVIA CS, a.s., stavbyvedoucí Ing. Adam Kanta (0202257, ID00), BERGER BOHEMIA a.s., stavbyvedoucí Roman Vynahlovský (0202010, ID00), Swietelsky stavební s.r.o., stavbyvedoucí: Petr Roman Chalupa (0201447, ID00)

Hasičská zbrojnice Chodský Újezd v části Nahý Újezdec

Ocenění: Čestné uznání poroty soutěže Stavba roku Plzeňského kraje
Stavebník: obec Chodský Újezd
Projekt: inu architekti s.r.o., Filip Klozar, Jan Havel (0000628, IT00)
Zhotovitel: Palis Plzeň, spol. s.r.o., Ing. Jaromír Eisman (0201694, IP00)
TDI: VA stavební s.r.o., Václav Holý (0011711, IP00)

Termíny pro přihlášení do krajských staveb roku

PRESTA JIŽNÍ ČECHY 2020–2022

Uzávěrka přihlášek: **6. února 2023**
 Kontakt: 386 352 881,
 alena.koresova@seznam.cz

Stavba Jihomoravského kraje 2022

Uzávěrka přihlášek: **10. února 2023**
 Kontakt: 602 703 684,
 spsvjmk@seznam.cz
 stavbajmk.cz

Soutěž Karla Hubáčka – Stavba roku Libereckého kraje 2023

Uzávěrka přihlášek: **22. února 2023**
 Kontakt: 777 183 127,
 p.handlirova@arr-nisa.cz
 www.stavbaroku.lk

Cena Inženýrské komory 2022

Přihlašte se do 31. ledna 2023!

Přihláška se podává prostřednictvím elektronického formuláře a požadované přílohy se zašlou e-mailem: informace@ckait.cz

Přihláška do soutěže obsahuje:

- Vyplněný formulář do soutěže ČKAIT s údaji o přihlašovatel, inženýrském návrhu a seznamem příloh.
- Přílohy v elektronické podobě dokumentující stručně a srozumitelně inženýrský návrh a jeho řešení, zaslané na e-mail: informace@ckait.cz.
- Případný písemný souhlas spoluautorů s účastí v soutěži ČKAIT.

Do soutěže 19. ročníku budou přijaty přihlášky inženýrských návrhů (realizovaných staveb nebo projektů), které **byly dokončeny v soutěžním roce 2022 nebo v předchozích dvou letech, tj. 2020 a 2021**. Přihlašovatel může také přihlásit realizovanou stavbu ve výše uvedeném období, pokud se na ní dříve podílel zpracováním projektové dokumentace (projekt).

Do soutěže mohou být přihlášeny veškeré inženýrské návrhy a stavby bez velikostního a obsahového omezení, které splňují podmínky soutěže, případně byly oceněny na krajských soutěžích jednotlivých oblastí ČKAIT, Stavby roku apod.

Přihlašovatelem inženýrského návrhu může být pouze řádný člen ČKAIT (dále přihlašovatel) s případnými spoluautory, členy i nečleny ČKAIT.

Přihlášení inženýrského návrhu do soutěže je bez poplatků.

Porota bude pracovat ve složení:

Ing. Renata Zdařilová, Ph.D. – předsedkyně poroty, Ing. Michal Drahorád, Ph.D., Ing. Petr Chytil, Ing. Radek Lukeš, Ing. Čestmír Novotný, Ing. Jindřich Páter, Ing. Pavel Pejchal, CSc., Ing. Karel Vaverka

Kritéria soutěže:

Inženýrské návrhy budou posuzovány na základě zaslané přihlášky a připojených dokladů. Hodnotitelská porota ve svém návrhu zohlední zejména:

- původnost řešení
- přínos životnímu prostředí
- funkčnost řešení
- technickou úroveň řešení
- použití nové technologie
- schopnost aplikace a realizace

Vyhlašovatel 19. ročníku soutěže CENA INŽENÝRSKÉ KOMORY 2022:

Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě (ČKAIT)

Organizační zajištění:

Středisko vzdělávání a informací a Kancelář ČKAIT

<https://www.ckait.cz/vyhlaseni-19-rocniku-souteze-ceny-inzenyrske-komory-2022>

STAVBA ROKU STŘEDOČESKÉHO KRAJE 2022

